

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMETRİ ANABİLİM DALI

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK
ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Tuğba DEMİRKİRAN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Taylan Taner DOĞAN

Mayıs-2019
KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMETRİ ANABİLİM DALI

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK
ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Tuğba DEMİRKİRAN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Taylan Taner DOĞAN

Mayıs-2019
KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Taylan Taner DOĞAN danışmanlığında Tuğba DEMİRKIRAN tarafından hazırlanan “Kırıkkale Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Araştırma” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

24/05/2019

Prof. Dr. Tülin Durukan (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Taylan Taner DOĞAN

Dr. Öğr. Üy. Ahmet Buğra Hamşioğlu

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

27/05/2019

Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN

Enstitü Müdürü

Kişisel Kabul Sayfası

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kırıkkale Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Araştırma” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

24/05/2019

Tuğba DEMİRKIRAN

ÖZET

Bu çalışma, Kırıkkale Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bu amaçla “Kırıkkale Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik araştırma formundan yararlanılmaktadır. Araştırmada finansal okuryazarlık düzeyi, “temel düzeyde ekonomi ve finans, finansal yeterlilik, finansal davranış, finansal tutum ve güncel bilgiler” boyutlarında incelenmektedir. Finansal okuryazarlık düzeyini ortaya koyan soruların güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı değeri incelenerek 0,76 olarak tespit edilmektedir. Bu doğrultuda, Kırıkkale Üniversitesinde okuyan 467 öğrenci üzerinde anket uygulanmaktadır. Araştırma sonucunda, katılımcıların, temel düzeyde ekonomi ve finans boyutu içerisinde yer alan ifadelerle göre likert endeksinin aldığı ortalama değer 2.31; finansal yeterlilik boyutu içerisinde yer alan ifadelerle göre 2.3; finansal davranış boyutu içerisinde yer alan ifadelerle 2.42; finansal tutum boyutu içerisinde yer alan ifadelerle 2.20 ve güncel bilgiler boyutu içerisinde yer alan ifadelerle ortalama 2.18’dir.

Uygulama sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde, gruplar arasında karşılaştırma yapmaya olanak sağlayan Bağımsız Örneklem T-Testi ve Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi testi kullanılmaktadır. Farklılığın kaynağının hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için ise çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testine başvurulmaktadır. Yine araştırmada, ölçek ifadeleri arasında yer alan boyutların birbirleri ile olan ilişkilerinin yönünü ortaya koyan korelasyon analizine yer verilmektedir. Araştırma sonucunda, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaş, cinsiyet, hane halkı gelir düzeyi, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş iken; öğrencilerin sınıfları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Yine katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik, finansal tutum ve güncel bilgilere yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılırken; finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak, katılımcıların finansal yeterlilik düzeyleri ile finansal davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans, Finansal Yeterlilik, Finansal Davranış, Finansal Tutum.

ABSTRACT

This study is conducted to determine the financial literacy levels of Kırıkkale University students. For this purpose, a research form is used to determine the financial literacy levels of Kırıkkale University students. The level of financial literacy at the basic level is examined in the dimensions of economics and finance, financial competence, financial behavior, financial attitude and current information. In order to determine the reliability of the questions indicating the level of financial literacy, Cronbach Alpha internal consistency coefficient value is examined and found as 0,76. Accordingly, 467 students studying at Kırıkkale University are surveyed. As a result of the research, the averages of the likert index value for the participants are found as 2.31 for the expressions in the basic level of economics and finance dimension, 2.3 for the expressions in the financial capability dimension, 2.42 for the expressions in the financial behavior dimension, 2.20 for the expressions in financial attitude dimension, 2.18 for the expressions in the current information dimension.

The Independent Sample T-Test and the One-Way Variance (ANOVA) Test are used to analyze the data obtained from the application. Tukey test is used for multiple comparison tests in order to determine which groups are the source of the difference. In the research, the correlation analysis, which puts the direction of the relations between the dimensions of the scale expressions, is given. As a result of the study, it is seen that there is no significant difference between financial literacy levels of the participants and age, gender, household income level, mother's education level and education level of father; There is a significant difference between the students' classes and financial literacy levels. Again, it is concluded that there is no significant relationship between the level of economic and financial levels of the participants and their level of knowledge about financial qualification, financial attitude and current information; it is understood that there is a significant relationship between financial behavior levels. Finally, there is a significant relationship between financial competence levels and financial behaviors of the participants.

Keywords: Financial literacy, Basic Economics and Finance, Financial Competence, Financial Behavior, Financial Attitude.

Tablolar Dizini

Tablo 1. Cronbach's Alpha Katsayısı İçin Güvenilirlik Düzeyleri	47
Tablo 2. Cronbach's Alpha Tekniğine İlişkin Çözümleme Sonuçları	47
Tablo 3. Normallik Testi Sonuçları	47
Tablo 4. Katılımcının Yaşı	48
Tablo 5. Katılımcının Cinsiyeti	48
Tablo 6. Katılımcının Fakültesi	49
Tablo 7. Katılımcının Sınıfı	49
Tablo 8. Hane Halkı Geliri	50
Tablo 9. Anne Eğitim Durumu	50
Tablo 10. Baba Eğitim Durumu	50
Tablo 11. Herhangi Bir Bankada Hesabınız Var Mı?	51
Tablo 12. İnternet Bankacılığı Kullanıyor Musunuz?	51
Tablo 13. Kredi Kartınız Var Mı?	51
Tablo 14. Finansal Okuryazarlık Deyince Aklınıza Ne Gelmektedir?	52
Tablo 15. Net Asgari Ücret Yaklaşık Ne Kadardır?	52
Tablo 16. Dolar Kuru Yaklaşık Ne Kadardır?	54
Tablo 17. Euro Kuru Yaklaşık Ne Kadardır?	54
Tablo 18. Finans İle İlgili Kararları Hangi Kanallar Aracılığı İle Elde Ediyorsunuz?	55
Tablo 19. En Çok Hangi Konuda Harcama Yaptığınızı Düşünüyorsunuz?	55
Tablo 20. Sizce Finansal Eğitim Hayatın Her Alanında Mı Gereklidir Yoksa Sadece Alışveriş Yaparken Ya Da Bankacılık İşlemlerinde Mi Gereklidir?	56
Tablo 21. Ekonomik Ve Finansal Gelişmeleri Hangi Sıklıkla Takip Ediyorsunuz? .	56
Tablo 22. Bütçe Planlaması Yapar Mısınız Ve Buna Uyar Mısınız?	57
Tablo 23. Gelecek İçin Yaptığınız Planlar En Çok Ne Kadar Uzun Sürelidir?	57

Tablo 24. Sizce Finansal Eğitim Okulda Mı Alınmalı Yoksa Herkes Kendi Bireysel Çabası İle Mi Almalı?	57
Tablo 25. Tasarruf Hesabına Yıllık % 2 Faiz Oranı İle 1000 TL Yatıran Kişinin Hesaptan Para Çekmemesi Ve Para Yatırmaması Şartıyla, Birinci Yılın Sonunda Faizle Birlikte Hesabında Ne Kadar Parası Olacaktır?	58
Tablo 26. Yukarıdaki Soruya Göre, Beş Yılsonunda Kişinin Hesabında Ne Kadar Para Olacaktır?	58
Tablo 27. Zeynep Ve Mehmet Aynı Yaşadadır. Zeynep 10 Yaşından İtibaren Her Yıl 100 TL, Mehmet 20 Yaşından İtibaren Her Yıl 200 TL Bankaya Faize Para Yatırıyor. 30 Yaşına Geldiklerinde Hangisinin Hesabında Daha Fazla Parası Vardır?	59
Tablo 28: “Finansal Davranış” Boyutuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	60
Tablo 29: “Finansal Tutum” Boyutuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	62
Tablo 30: “Güncel Bilgiler” Boyutuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	64
Tablo 31. Finansal Yeterlilik Boyutuna Yönelik Elde Edilen Betimsel İstatistikler .	67
Tablo 32. Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans Boyutuna Yönelik İstatistikler	70
Tablo 33. Tüm Boyutların Ortalama, Standart Sapma, Minimum Ve Maksimum Sonuçları	73
Tablo 34. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinde Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan ANOVA Sonuçları	74
Tablo 35. Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	74
Tablo 36. Sınıf Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinde Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan ANOVA Sonuçları .	75
Tablo 37. Sınıf Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tukey Testi Karşılaştırma Sonuçları	75

Tablo 38. Hane Halkı Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinde Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan ANOVA Sonuçları	76
Tablo 39. Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinde Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan ANOVA Sonuçları	77
Tablo 40. Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinde Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan ANOVA Sonuçları	77
Tablo 41. Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans Düzeyi İle Finansal Yeterlilik Düzeyi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları	78
Tablo 42. Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans Düzeyi İle Finansal Davranış Düzeyi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları	79
Tablo 43. Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans Düzeyi İle Finansal Tutum Düzeyi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları	80
Tablo 44. Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans Düzeyi İle Güncel Bilgilere Yönelik Bilgi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları	81
Tablo 45. Finansal Yeterlilik Düzeyi İle Finansal Davranış Düzeyi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları	82
Tablo 46. Hipotezlerin Değerlendirilmesi	83

Şekiller Dizini

Şekil 1. Finansal Okuryazarlık Düzeyi İçerisinde Yer Alan Boyutlar 44

Şekil 2. Finansal Okuryazarlık Düzey Modeli 45

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE ÖZET SAYFASI	i
İNGİLİZCE ÖZET (ABSTRACT) SAYFASI	ii
TABLolar	iii
ŞEKİLLER	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE FİNANSAL OKURYAZARLIK

I.	Finansal Okuryazarlık Kavramı	3
	A. Finansal Okuryazarlığın Tanımı	3
	B. Finansal Okuryazarlığın Önemi	5
	C. Finansal Okuryazarlığın Temel Bileşenleri	8
II.	Finansal Eğitim	11
	A. Genel Olarak	11
	B. Finansal Eğitimin Önemi ve Faydaları	12
	C. Finansal Eğitim ve Finansal Okuryazarlık İlişkisi	15
III.	Uluslararası Örgütlerin Finansal Okuryazarlık Konusundaki Çalışmaları	16
	A. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)	17
	B. Avrupa Birliği	20
	C. Dünya Bankası	22
IV.	Bazı Ülkelerin Finansal Okuryazarlık Uygulamaları	23
V.	Türkiye'de Finansal Okuryazarlık Çalışmaları	24
	A. Genel Olarak	24
	B. Finansal Okuryazarlık Konusunda Öne Çıkan Bazı Kurumlar	27
	1. Sermaye Piyasası Kurulu (Spk)	27
	2. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (Tcmb)	28
	C. Türkiye'nin Dahil Olduğu Finansal Okuryazarlık Değerlendirmelerine İlişkin Veriler	31

2. BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK KONUSUNDA KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN ANKET VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I.	Amaç	33
II.	Önem	35
III.	Literatür Taraması	36
IV.	Yöntem	44
	A. Araştırmanın Modeli	44
	B. Verilerin Toplanması	45
	C. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	46
	D. Araştırmanın Bulguları	46
	E. Finansal Davranış Boyutuna Yönelik Betimsel İstatistikler	59
	F. Finansal Tutum Boyutuna Yönelik Betimsel İstatistikler	61
	G. Güncel Bilgiler Boyutuna Yönelik Betimsel İstatistikler	63
	H. Finansal Yeterlilik Boyutuna Yönelik Betimsel İstatistikler	66
	I. Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Boyutuna Yönelik Betimsel İstatistikler	69
V.	Sonuç ve Öneriler	84
	Kaynakça	86
	Ekler	93
	Ek 1. Anket Formu	93

GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler aynı oranda finans sektörüne de yansımış ve finans dünyasına çok sayıda yeni ürün ve hizmetin dahil olmasına neden olmuştur. Bu yeni ürün ve hizmetler zaten zor anlaşılır olan finansal alanı daha karmaşık bir hale getirmiş ve bireylerin genel bilgi ve donanımlarıyla anlamalarını zorlaştırmıştır. Bu durum finansal okuryazar olmayan ve dolayısıyla da finansal bilgi seviyesi düşük bireylerin kendi finansal kaynaklarını doğru şekilde yönetememelerine, birikim ve harcamalarını sağlıklı bir şekilde yapamamalarına neden olmaktadır. Bu şekilde bozulan bireysel ekonomiler toplumun genelini hatta ülke ekonomilerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla artık bireylerin finansal okuryazarlık seviyeleri sadece kişileri değil tüm toplumu ilgilendirir hale gelmiştir. Bu nedenle kamu ve özel kurumlar ile sivil toplum kuruluşları bireylerin ve tüm toplumun finansal okuryazar olmaları için çalışmalar yürütmekte, eylem planları hazırlamakta ve birçok farklı yöntemle bilgilendirme faaliyetinde bulunmaktadır.

Türkiye’de finansal okuryazarlığın yaygınlaştırılması ve bu konuda farkındalık oluşturulması bakımından öncelikle mevcut durumun tespit edilmesi gerekmektedir. Araştırmaya ait verilere ulaşmak ve bulguları analiz edebilmek için anket yöntemi uygulanmıştır. Yapılacak anket çalışmalarının sağlıklı sonuçlara ulaşabilmesi için genel ve soyut olmaktan ziyade belli gruplar üzerinde ve somut olaylar üzerinden yapılması daha sağlıklı sonuçlara ulaştıracaktır. Bu nedenle de genel bir anket çalışması yerine toplumun belli bir kesimi hedef kitle olarak belirlenmiştir. Finansal okuryazarlığa en acil ihtiyaç duyan kesim henüz bir kazancı olmadan harcama ve tasarrufta bulunmak zorunda olan ve kısa bir süre sonra da hayata atılıp hem belli bir gelire hem de bu gelire harcama ve tasarruf imkânına sahip olacak olan üniversite öğrencileri olduğundan bu kesim üzerine çalışmaya karar verilmiştir.

Dünyada önemi anlaşılan ve geliştirilmesi için birçok faaliyet gerçekleştirilen finansal okuryazarlık konusunda son yıllarda Türkiye’de de çok fazla çalışma gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmada hem dünyada yapılan çalışmalara hem de ülkemizde gerçekleştirilen çalışmalara değinerek konunun ayrıntıları ve önemi ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Hazırlanan sorularla hem Kırıkkale Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazar olup olmadıklarının belirlenmesi hem de mevcut finansal bilgi

düzeylerinin ölçülmesi planlanılmaktadır. Ulaştığımız veriler neticesinde bu öğrencilerin finansal okuryazar olup olmadıkları tespit edilmektedir. Ayrıca finansal bilgi seviyelerine dair de bir sonuca ulaşıldığından, bu kesimin finansal bilgi seviyelerinin finansal okuryazarlık düzeyine çıkarılması adına da yol gösterici bir sonuca ulaşılmak istenmektedir.

Çalışmaya finansal okuryazarlık kavramı, tanımı, önemi ve bileşenleri anlatılarak başlanılmaktadır. Sonrasında finansal okuryazarlık konusunda son derece önemli olan finansal eğitim konusuna ve finansal okuryazarlıkla ilişkisine değinilmektedir. Finansal okuryazarlık konusunun öneminin anlaşılması ve bir yol gösterici olması amacıyla öncelikle bu konuda dünyada ne gibi faaliyetlerin gerçekleştirildiğine değinilmekte olup sonrasında da Türkiye’de durumun hangi seviyede olduğu incelenmektedir. Ülkemizde bu konuda çalışma gerçekleştiren bazı önemli kuruluşlara da değinilerekten çalışmanın birinci bölümü sonlandırılmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümü literatür taraması ve bu çalışmada kullanılan anket hakkında detaylı bilgi sunulmaktadır. Ulusal ve uluslararası kaynaklarda meselenin ele alınış şekillerine ve mevcut çalışmalara değindikten sonra Kırıkkale Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Araştırma’sının detayları sunulmaktadır. Öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen anket çalışması, tercih edilen soruları ve verilen cevapları analiz ederek mevcut finansal okuryazarlık seviyesi belirlenmeye çalışılmaktadır. Son olarak da çalışma sonuç bölümü ile tamamlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE FİNANSAL OKURYAZARLIK

I. FİNANSAL OKURYAZARLIK KAVRAMI

Finansal okuryazarlık, değişen ve gelişen dünyada bireyler, toplumlar ve ülkeler için olmazsa olmaz bir beceri haline gelmiştir. Bu nedenle de gelişmekte olan ve gelişmiş birçok ülkede ve uluslararası kuruluşta bu konu üzerine çalışmalar yürütülmektedir. Konunun önemi yakın zamanda daha da iyi anlaşılmış olmasına karşın henüz bilimsel olarak üzerinde uzlaşmış bir tanımı ve hatta uluslararası kabul görmüş bir kavram nitelemesi bulunmamaktadır. Mevcut durumda finansal okuryazarlık kurumunu nitelemek üzere farklı ülkelerde farklı kavramlar kullanıldığı görülmektedir. ABD, Avustralya ve diğer bazı ülkelerde Türkçede finansal okuryazarlık anlamına gelecek şekilde “finansal okuryazarlık” (financial literacy) kavramı tercih edilmesine karşın, İngiltere ve Kanada gibi bazı ülkelerde finansal okuryazarlık kavramını karşılamak üzere “finansal yeterlilik” (financial capability) kavramı kullanılmaktadır. Doktrinde de kurum için “finansal farkındalık” (financial awareness) veya “ekonomi okuryazarlığı” (economic literacy) kavramlarının tercih edildiği de görülmektedir (Gökmen, 2012: 17). Türk Dil Kurumu ise; “finansal okuryazarlık” kavramı için “mali okuryazarlık” teriminin kullanılmasının daha yerinde olacağını belirtmektedir (TDK, 2013). Bu nedenle doktrinde bu terimi kullanmayı tercih eden araştırmacı ve ekonomistler de bulunmaktadır (Kaderli vd., 2016: 86). Bu çalışmada durumu en iyi karşılayan ve genel olarak da kabul görmesi dolayısıyla “finansal okuryazarlık” kavramının kullanımı tercih edildi.

A. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN TANIMI

Kişilerin finansal alanda sağlıklı ve etkili karar verebilmelerini, diğer bir ifadeyle bütçelerini verimli bir şekilde yönetebilme yeterliliğine sahip olabilmelerini amaçlayan finansal okuryazarlık alanında, üzerinde görüş birliğine varılmış bir tanım henüz bulunmamaktadır. Bu konuyu çalışan farklı yazarlar ve kurumlar tarafından yapılmış birçok farklı finansal okuryazarlık tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlardan bazılarının yer vermek gerekirse;

Temizel ve Bayram'a göre finansal okuryazarlık; günlük hayatta kullanılan finansal araçların tercihinde bilgiye dayanan kararlar verebilmeyi sağlayan yeterlilik düzeyini ifade etmektedir (Temizel ve Bayram, 2011).

ER vd.'ne göre finansal okuryazarlık kavramı "finansal bilgi, ürün ve uygulamaları ile ilgili temel düzeyde bilgi sahibi olarak finansal kararlar almak" şeklinde tanımlanmaktadır (Er vd., 2014).

Gökmen'e göre; finansal okuryazarlık, bireylerin kendi finansal yapılarını oluşturmasını ve korumasını sağlayabilmeleri için gerekli olan finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışların oluşturduğu bileşen şeklinde tanımlanmaktadır (Gökmen, 2012).

Öztürk ve Demir, finansal okuryazarlığı, finansal problemleri gidermek ve bu problemleri önceden sezip kaçınabilmeyi mümkün kılan bir beceri olarak görmektedir (Öztürk ve Demir, 2015).

Türkiye'de faaliyet gösteren Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği'nin (FODER) web sitesinde yer alan tanıma göre; "Finansal okuryazarlık, kişinin para kullanma ve yönetimi hakkında bilgiyle değerlendirme yapması ve etkili karar verme yetisidir."¹

Finansal alanda etkin bir rol oynayan ve finansal okuryazarlık konusunda önemli çalışmaları bulunan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) da bir tanıma yer vermektedir. Buna göre finansal okuryazarlık; bireylerin kendi ekonomilerini yönetirken sağlıklı ve bilinçli karar almasını sağlayan finansal bilgiye sahip olması ve bu bilgiyi finansal refahını yükseltecek şekilde kullanabilme becerisi şeklinde tanımlanmaktadır (Karataş, 2017: 4).

Remund'a göre finansal okuryazarlık, meydana gelebilecek olaylara göre değişiklik gösteren ekonomik koşullar dikkate alınarak, kişilerin kendilerinin finansal kavramları doğru anlayıp değerlendirerek; kısa vadede etkili kararlar alabilmeleri ve uzun vadeli sağlıklı finansal planlamalar yapabilmeleri, bu sayede de kişisel finansal durumlarını mümkün olduğunca iyi bir şekilde yönetme becerileri olarak tanımlanmaktadır (Remund, 2010).

---

¹ FODER, <https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/>, ET: 12.10.2018.

OECD bünyesinde görev yapan Uluslararası Mali Eğitim Ağı (INFE) finansal okuryazarlığı, finansal alanda doğru kararlar vermek suretiyle kişisel finansal refahı yakalamak için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışlar bütünü olarak tanımlamaktadır (OECD, 2015).

Yapılan tüm tanımlardan faydalanarak finansal okuryazarlık, bireylerin finansal araçlar konusunda bilgi sahibi olarak finansal kararlarını, edindikleri bilgiler ışığında doğru ve verimli bir şekilde verebilmeleri şeklinde tanımlanmaktadır. Yukarıda yapılmış tüm bu tanımlamalar finansal okuryazarlığın hangi açıdan, neden önemli olduğu konusuna değinilmesi gerektiğini göstermektedir.

B. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN ÖNEMİ

Kişilerin düşük düzeyde finansal bilgi birikimiyle ekonomik kararlar aldıkları ve kendi bilgi seviyelerinin de farkında olmamaları, doğru zannettikleri kararların esasında ekonomileri için olumsuz etkilere neden olmasına ve hem şahsi finansal yapılarının hem de ülke finans sisteminin bozulmasına neden olmaktadır. Bu nedenle bu bölümde finansal okuryazarlığın önemi, literatürde bu konuya ilişkin yapılmış çalışmalara dayanarak ve böylece çeşitli bakış açılarından yararlanılarak ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Küresel alanda karşılaşılan finansal krizler, doğal kaynakların azalması ve finansal piyasaların kişiler açısından gittikçe karmaşık bir hal alması gibi nedenler de finansal bilgi seviyesinin gittikçe daha da önemli bir donanım haline gelmesine neden olmaktadır (Ünal, 2018: 8).

Günümüz finansal sistemlerinde, ekonomik, politik, teknolojik ve demografik faktörlerde meydana gelen değişiklikler bireylerin kendi ekonomilerini kendilerinin yönetmesi eğilimini de beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte finansal sistemde var olan araçların artması ve karmaşıklaşması bireylerin sorumluluk ve risklerinin de artmasına neden olmaktadır. Bu ortamda temel mali kavramlara uzak kişilerin finansal yönetimleriyle ilgili karar almaları güçleşmekte ve başarı şansları azalmaktadır. Dolayısıyla da finansal araçlar ve temel finansal konularda bilgi sahibi olmayı gerektiren finansal okuryazarlığın önemi her geçen gün daha da artmaktadır (Bayazıt Hayta, 2011: 261; Coşkun, 2016: 2248; Temizel ve Sönmez, 2014: 9). Zira finansal okuryazar bir kişi, kendi ekonomisiyle tasarruf, yatırım, borçlanma vb. konularda bilinçli ve sağlıklı finansal tercihlerde bulunma kabiliyetine sahiptir.

Finansal araçlar, teknikler ve uygulamaların her geçen gün daha da çeşitlenmesi ve karmaşıklaşması bireylerin finansal ürün ve hizmetlerin nasıl işlediği ve kendi finansal yapıları için hangisine yönelmenin daha faydalı olduğu konusunda bilgilenebilmeye duyulan ihtiyacı artırmaktadır (Kaderli vd., 2016: 89; Turan İçke, 2017: 28; Er vd., 2014: 114). Örneğin basit gibi görünse de kredi kartı kullanımı, tüketici, konut veya herhangi bir kredi kullanımı, sigorta yaptırma, bireysel emeklilik başlatma, finansal verileri takip etme gibi finansal hareketler konusunda bilgi eksikliklerin giderilmesi ve bireylerin karar almalarında yardımcı olunması ancak finansal okuryazarlık seviyelerinin artırılmasıyla mümkün olacaktır.

Daha somutlaştırmak gerekirse önceleri banka hesabı açarak yatırımda bulunmak isteyen bir kişinin önünde sadece vadeli ve vadesiz hesap seçenekleri bulunmakta ve bu seçenekler hakkında bilgi sahibi olmak son derece kolay olmaktadır. Günümüzde ise, birikimini değerlendirmek isteyen kişi karşısında çok çeşitli finansal kuruluşlar ve bunlar bünyesinde çok çeşitli banka hesapları yer almaktadır. Bununla birlikte kişilerin sadece banka yatırımı değil para piyasası hesapları, mevduat sertifikaları, vade ve getirilerinin farklı olduğu birçok çeşitli tercih olanakları ve seçenekleri de bulunmaktadır. Hatta bu imkânlar sadece ülkesel değil uluslararası alanda da farklı kuruluş ve ülkelerde de kullanılabilir. Öylesine geniş bir alanda bireylerin finansal sistem hakkında daha fazla bilgi sahibi olması ve finansal riskleri daha iyi fark edebilmeleri bakımından verilecek finansal eğitimlerin de önemi oldukça fazladır (Temizel ve Bayram, 2011: 74).

Finansal okuryazarlık sadece büyük yatırım işleriyle uğraşanlar için değil kendi bireysel ekonomisini sağlıklı bir şekilde yönetip, finansal yaşantısının devamını sağlamak isteyen herkes açısından önem taşımaktadır. Hatta bireyler ve ülkeler yanında aileler için de son derece önemlidir. Özellikle aile üyelerinden bazılarının hem öğrenimlerini devam ettirip hem de kıt ekonomik kaynaklarıyla finansal düzenlerini devam ettirmek durumunda olan öğrenciler için de son derece önemli bir donanımdır (Coşkun, 2016: 2248; Doğan, 2018: 12). Üniversite öğrenimini devam ettiren bireylerin burs ve eğitim kredilerini bankalar üzerinden aldıkları, internet üzerinden harç ve fatura ödemeleri gerçekleştirdikleri, kredi kartı kullandıkları, seyahat ve sağlık sigortası yaptırdıkları düşünüldüğünde bir ekonomik yapılarının bulunduğu ve bu alanda sağlıklı karar alabilmeleri için finansal okuryazar olmaları bir zorunluluk olarak görülmektedir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin ulaşacakları finansal

okuryazarlık seviyesi sadece eğitim yaşantılarında değil, öğrenim sonrası atılacakları çalışma ve yatırım hayatlarında da yerinde ve başarılı kararlar verebilmelerini sağlamaktadır (Kaderli vd., 2016: 94; Temizel ve Bayram, 2011: 12).

Teknolojinin gelişmesi ve internet kullanımının artması bankacılık ve finans sektöründe de birçok yenilik ve değişikliği beraberinde getirmektedir ve bu değişim her geçen gün çeşitlenerek devam etmektedir. Yatırım ve kredi konularında bilgi miktarı ve ürünlerin çeşitliliği bu alanlarda hareket edilebilmesi için finansal okuryazarlığı neredeyse zorunlu hale getirmektedir (Doğan, 2018: 9).

Bireylerin finansal hayata daha fazla dahil olmaları finansal ürünlerin çeşitliliğinin artması ve karmaşıklaşması karşısında sağlıklı tercihlerle refah düzeyini artırma veya yanlış tercihlerle, uzun uğraşlarla edindikleri birikimlerini kaybetme noktasında gidip gelmelerine neden olmaktadır. Bu riskli alanda bireylerin yıllarca çalışıp, biriktirerek edindikleri finansal yapılarını bilinçsiz bir tercihle bir anda kaybetmeleri söz konusu olabilecektir. Böyle bir ortamda bireylerin finansal güvenliklerini sağlamaları da ancak finansal eğitim seviyelerini yükseltmekle sağlanabilir (Er vd., 2014: 114).

Tüketimi özendiren serbest piyasa yapısı nedeniyle bir yandan rekabet artarken, bir yandan da borçlanma oranları artış göstermektedir (TCMB, 2011: 80). Bireysel borçluluk oranlarının artış gösterdiği bu ortam da bireylerin doğru şekilde borçlanabilmeleri ve borçlarını bilinçli bir şekilde yönetebilmeleri için finansal eğitimlerinin büyük önemi bulunmaktadır.

Finansal okuryazar olan bireyler finansal hayatta tercihlerini bilinçli bir şekilde gerçekleştireceklerinden ve aynı zamanda hizmet sunan finansal kurumlara yön vermiş olurlar. Arz talep dengesi içerisinde finans kurumları tercih edilen finansal araçlara daha çok önem verir ve bu alanda bir rekabet yaşanır ve bu durum yeni ürünler ve hizmetlerin artmasını, gelişmesini sağlar (OECD, 2005: 35). Ayrıca finansal kararları, edindikleri bilgi ve verileri değerlendirerek alan finansal okuryazarlar finans kurumlarından daha fazla bilgi talep eder ve bu bilgilerin doğruluğunu araştırabileceklerinden finansal kurumları daha şeffaf ve adil olmaya sevk eder (Bayazıt Hayta, 2011: 263).

Toplumu oluşturan fertlerin sahip olduğu bilgi birikiminin artırması nedeniyle dünyanın birçok yerinde finansal okuryazarlık konusunda programlar yapılmaktadır.

Finansal alanda bilgi birikimini ve farkındalık düzeyini artıran finansal okuryazarlık sayesinde kişilerin finansal alanda gerçekleştirecekleri hareketler de değişecektir. Örneğin kişiler finansal okuryazarlık sayesinde emeklilikleri hakkında da sağlıklı ve verimli kararlar alabileceklerdir. Finansal okuryazarlık bireylere sağladığı katkı dolayısıyla aslında aynı zamanda topluma ve hatta ülkeye de finansal anlamda olumlu katkılarda bulunmaktadır (Temizel ve Bayram, 2011).

Yukarıda belirtildiği üzere kıt kaynaklar, global krizler, borçlanma oranlarındaki artış, finansal araçların çeşitlenmesi, finansal bilginin sunduğu avantaj/dezavantajlardaki artış, teknolojinin gelişmesi, finansal güvenliğe ihtiyaç duyulması, finansal eğitimin önemi gibi nedenler ile finansal okuryazarlığın önemi ortaya koymaktadır.

C. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN TEMEL BİLEŞENLERİ

Daha önceden de bahsedildiği gibi finansal okuryazarlığın üzerinde uzlaşmış tek bir tanımı bulunmamaktadır. Farklı farklı kişi ve kurumlarca bu konuda birbirinden farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Bu nedenle kavramı anlatmak için tanımından ziyade bileşenlerinin açıklanması daha isabetlidir. Dolayısıyla bu bölümde finansal okuryazarlığın bileşenlerinin neler olduğu hakkında bilgi sunulmaktadır.

Bir kişinin finansal okuryazar olabilmesi için temel para bilgisine, finansal kavramlara dair bilgiye, para idaresi, tasarruf, yatırım, harcama ve borçlanma konularında bilgiye ve analiz yeteneğine sahip olması gerekmektedir. Bu anlamda finansal alanda sağlıklı çözüm ve analiz için; enflasyon, faiz oranı, gelir kaynakları, gelirden kesilmesi gereken vergiler, finansal planlama, sigorta, tasarruf ve yatırım stratejileri, bütçe, risk getiri, likidite, finansal işlem araçları ve kredi maliyeti gibi konularda bilgi sahibi olmak da gerekmektedir. Bunlar yanında toplumu oluşturan bir birey olarak kendisine tanınan hak ve özgürlükler ile sorumluluklarının da farkında olması gerekmektedir (Haydari, 2018: 13). Bu sayılan bilgi birikimine sahip olunması durumunda kişinin finansal okuryazar olduğu söylenebilir. Dolayısıyla finansal okuryazarlığın bileşenlerini:

- Para konusunda yeterli bilgiye sahip olmak,
- Gelir kavramlarına dair bilgi sahibi olmak,
- Para yönetimi konusunda bilgi sahibi olmak,
- Tasarruf ve yatırım bilgisine sahip olmak,

- Harcama ve borçlanma konularında bilgi sahibi olmak şeklinde sayabiliriz.

Para konusunda yeterli bilgiye sahip olmak; bireylerin finansal refahını geliştirebilmeleri açısından para bilgisine sahip olması son derece önemlidir ve para konusundaki bilgi düzeyi kişinin finansal yapısının sağlıklı işlemesi için temel bir etkidir. Finansal okuryazar olan bir bireyin para konusunda temel bilgiye sahip olması için parayla ilgili genel hesaplamaları yapabilmesi, ihtiyacına göre eşya ve hizmet alımlarını farklı ürünlerin değerleri arasında kıyaslama yapmak suretiyle gerçekleştirebilmesi, faturalarını zamanında ödemesi, paranın zaman değerinin ve enflasyon etkisini fark etmesi, faizler ve indirim oranlarını hesaplayabilmesi gerekmektedir (FINRA IEF, 2009; World Bank, 2008). Bu konular içerisinde de özellikle enflasyona özel bir önem verilmesi gerekmektedir. Zira enflasyon sonucunda paranın değerinin ve alım gücünün düşmesi söz konusu olacağından sahip olunan para azalması da aynı parayla alınabilecek mal ve hizmetler azalmaktadır (Gökmen, 2012: 30).

Gelir kavramlarına dair bilgi sahibi olmak; kişilerin finansal yapılarını kavrayabilmeleri için öncelikle elde ettikleri gelir türlerinin neler olduğunu ve türlerin nasıl çeşitlenebileceği konusunda yeterli bilgi birikimine ulaşmaları gereklidir (Barmaki, 2015: 18).

Bireysel geliri, üretim alanında gerçekleştirilen katkı karşılığında belirli periyotlarla elde edilen değerler toplamı şeklinde tanımlamak mümkündür (TÜİK, 2015). Gelir, çalışma ve emek sonucunda hak edilen maaş şeklinde olabileceği gibi herhangi bir kira geliri, sermayeyle elde edilen faiz, bir iş kolunda gerçekleştirilen teşebbüslerden elde edilen kâr şeklinde de gerçekleşebilecektir (TÜİK, 2015). Kişinin gelirleri konusunda bilgi sahibi olması, finansal yapısını doğru şekillendirmesini sağlayacağından finansal okuryazarlık için gelir kavramlarına hakim olması büyük önem taşımaktadır.

Para yönetimi konusunda bilgi sahibi olmak; finansal okuryazarlık için önemli bir bileşen olarak görülen para yönetimi konusunda bilgi sahibi olmak bireylerin finansal kontrolü ellerinde tutmalarını sağlayacağından doğru ve sağlıklı finansal karar alabilmelerinde son derece önem taşımaktadır. Bireylerin finansal kontrole sahip olabilmeleri için bütçe oluşturma, gelir-gider kayıtlarını sağlıklı tutma ve gelir-gider dengesini sağlama ve günlük yaşamda maliyetlerinin ne kadar olacağını

tahmin edip ona göre bir hesap yapma konusunda bilgi ve beceriye sahip olmaları gerekmektedir (Barmaki, 2015: 20).

Bireylerin gelirleri yüksek de olsa düşük de olsa iyi bir planlama ve para idaresi yapamamaları durumunda finansal devamlılıklarını sürdürmeleri beklenemez. Finansal devamlılık ve başarı için bireylerin ve ailelerin öncelikle ihtiyaçlarını ve elde etmeyi düşündükleri hedeflerini belirlemeleri ve bu hedeflere ulaştıracak doğru planlamaları yapmaları gerekir (Şarlak, 2012: 53). Doğru bir finansal planlama sayesinde kişiler ve aileler elde ettikleri gelirle uyumlu bir yaşantı sürerler, belirledikleri hedeflere ulaşabilmek için tasarruf ve yatırım yaparlar (Bayazıt Hayta, 2011: 59). Para yönetimi için önemli bir işleve sahip olan bütçe yapabilme becerisi, elde edilen ve edilecek paranın gider ve riskler karşısında rasyonel kullanımını sağlar. Dolayısıyla iyi bir para yönetim bilgisi, para yönetiminin başarılı yürütülmesini ve bilinçli bir tüketici olarak öngörülebilir finansal yaşantıya ulaşılmasını sağlamaktadır.

Para yönetimiyle sadece günlük ihtiyaçların karşılanması sağlanmamakta, geleceğe dair öngörülebilir planlamalar da gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda gelecekte karşılaşılabilecek olumsuzluk ve risklere karşı önlemler de planlanmalıdır. Bu sayede karşılaşılabilecek beklenmedik olayların ve risklerin olumsuz etkileri azaltılacak veya sıfırlayacağından bireyler finansal olarak daha özgür ve müreffeh bir yaşantıya kavuşma imkânına sahip olabilirler (Bayazıt Hayta, 2011: 194).

Tasarruf ve yatırım bilgisine sahip olmak; Türk Dil Kurumu sözlük anlamına göre para biriktirme, artırım² olarak tanımlayabileceğimiz tasarruf başarılı bir para idaresi için kilit role sahiptir (Şarlak, 2012: 31). Bireylerin sadece günlük planlar değil geleceği de düşünerek uzun vadeli planlama yapmaları, paralarının tamamını günlük ihtiyaçlar için harcamayıp bir kısmını da gelecek planları için ayırmalarını bu sayede de hem planlarının gerçekleşmesini hem de gelirlerinin azalması durumunda hayat standartlarının belli seviyede devam edebilmesini sağlar.

Tasarrufta bulunmak sadece geleceği güvence altına almada değil yatırım yapılabilecek paraya kavuşma anlamında da önemli bir role sahiptir. Tasarrufta bulunan paranın bankada tasarruf hesabında değerlendirilmesi düzenli ve risksiz bir

---

² TDK,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5beacc121c70a8.84063762, ET 05.11.2018.

getiri sağlamayabilmektedir. Bankaların vadeli mevduatında bulundurulmuş parayla bir faiz geliri elde edilecek ve para, bankanın ve devletin güvencesi altında bulunduğu riskten girilmemiş olur (Bayazit Hayta, 2011: 136). Bunun yanında devlet tahvili, hazine bonosu veya sermaye piyasasının önemli araçlarından olan hisse senetleri kullanılarak da yatırımda bulunulabilecektir. Bunlar haricinde uzmanlık alanına göre farklı birçok alanda yatırım yapma yoluna da gidilebilir.

Harcama ve borçlanma konularında bilgi sahibi olmak; gelecekte ödenmek üzere alınan borçlar ve yapılan harcamalar konusunda bilgi sahibi olmak da finansal okuryazarlığın önemli bir bileşenidir. Borçlanma, henüz kazanılmamış bir gelirin harcanması anlamına geldiğinden bilinçsiz borçlanma gelecekte ortaya çıkacak mecburi harcamalarla birleştiğinde finansal gücün üzerinde bir maliyet oluşturabileceğinden harcamalar ve borçlanmalar iyi planlanarak yapılmalıdır. Aksi halde zamanında ödenmeyen borçlar ve gecikme faizleri gündeme gelecek ve bireyin bütçesinde karşılığı olmayan ek külfetler oluşabilmektedir (Barmaki, 2015: 24).

Finansal okuryazarlığın bileşenleri; para konusu, gelir kavramı, para yönetimi, tasarruf ve yatırım, harcama ve borçlanma konularında bilgi sahibi olmak üzere beş maddede sıralanarak açıklanmaktadır. Finansal okuryazarlık kavramının anlaşılması ve bir kişinin finansal okuryazar sayılabilmesi bu bileşenler ile değerlendirilmektedir.

II. FİNANSAL EĞİTİM

A. GENEL OLARAK

Finansal okuryazarlığın artırılması finansal eğitimden geçmektedir. Bu nedenle ilk olarak finansal eğitim kavramı ve finansal eğitimin amacından bahsedilmelidir.

Finansal eğitim konusunda farklı kaynaklarda birbirinden farklı tanımlar bulunmakla birlikte genel olarak kavramı; bireylerin tasarruf düşüncelerini güçlendiren, yatırımlarını doğru yönetmelerini, finansal araçlarla sağlıklı ilişkiler kurmalarını, finansal dolandırıcılık faaliyetlerine karşı bilinçli olmalarını, kredi kullanımı konusunda etkili ve güvenli hareket etmelerini sağlamayı amaçlayan, bunu yaparken de bireyleri önyargılarının ve alışkanlık haline getirdikleri davranışlarının etkisinden kurtarmayı amaçlayan dinamik süreç şeklinde tanımlanmaktadır (Bayazit Hayta, 2011: 260; Temizel ve Özgüler, 2015: 2).

Finansal eğitimi daha kısa şekilde tanımlamak gerekirse; gerekli bilgilendirmeyle bireylerin finansal ürünler, kavramlar ve riskler konusunda kabiliyetlerinin, yeterliliklerinin ve farkındalıklarının artırılması şeklinde bir tanımlanmaktadır (Temizel ve Özgüler, 2015: 3; BDDK, 2014: 1).

Finans alanında mevcut araç ve hizmetlerin çeşitlenmesi ve gittikçe karmaşıklaşması bu alanda hakim olmayı zorlaştırdığından bireylerin yeterli finansal bilgi, birikim, seviyesine, başarılı risk analizi yapabilme kapasitesine ulaşabilmesi için finansal eğitim alması neredeyse zorunlu hale gelmektedir (Turan İçke, 2017: 23; Kaderli vd., 2016: 95). Zira finansal eğitimin amacı; bireylerin finansal ihtiyaçlarını doğru belirlemesi, sağlıklı finansal ilişkiler kurabilmesi, karşılaşılabileceği riskleri doğru değerlendirmesi ve gelecekte karşılaşılabileceği problemler karşısında hak ve sorumluluklarının bilincinde olmasını mümkün kılmaktır (BDDK, 2014: 16).

İyi bir finansal eğitim sayesinde bireylerin ekonomik refahı ve yatırım alanına eğilim artar, finansal sektör daha fazla nitelikli aktörler ve işgücüne kavuşur, finansal piyasalar genişler. Bu sayede toplumsal refah artacağından geniş planda ülke ekonomisine de katkı sağlanmaktadır (BDDK, 2014: 8).

Bireyler, finansal eğitim ile finansal bilgilerini genişleterek kendi ekonomik durumları açısından ihtiyaç duydukları doğru ve güvenilir bilgiye ulaşır ve bilinçli kararlar alırlar. Doğru ve güvenilir finansal bilgiye ulaşmak ise finansal eğitim ile sağlanabilir.

B. FİNANSAL EĞİTİMİN ÖNEMİ VE FAYDALARI

Finansal eğitim ile bireyler ekonomileri açısından sağlıklı bilgiye ulaşırlar. Finansal eğitimin öneminin kavranması finansal okuryazarlığın önemini de anlamamız yardımcı olur.

Finansal piyasaların değişmesi gelişmesi ve yeni araçlara kavuşması karşısında bireylerin sağlıklı başarılı ve etkin finansal kararlar verebilmeleri için sürekli kendilerini yenilemelerini ve gelişmelerini gerekli kılmaktadır. Bu yenilenme ve gelişme için de iyi ve modern bir finansal eğitim almaları gerekmektedir (Turan İçke, 2017: 6). Diğer bir anlatımla demografik, ekonomik ve politik değişimlerin piyasalara yansması ve piyasaların her geçen gün gelişmesi ve değişmesine neden olduğundan bu konuda alınacak eğitimin önemini de daha belirgin hale getirmektedir. Finansal piyasaların giderek karmaşıklaşmasına karşın finansal eğitime sahip bireyler, bu

karmaşıklaşan finansal piyasada etkin bir şekilde işlem yaparlar. Finansal eğitim sayesinde finansal piyasada var olan çeşitli finansal araçlar konusunda bilgi sahibi olmuş bireyler, sunulan farklı finansal ürünleri sağlıklı bir şekilde değerlendirip kendileri için en uygun olanını seçebilme yeteneğine sahip olacaklarından ihtiyaçlara daha iyi cevap vermeye çalışan finansal piyasanın daha rekabetçi bir yapıya kavuşmasına da neden olur. Bu durumda piyasaya daha kaliteli, ihtiyaçlara uygun yeni ürün ve hizmet sunulmasını teşvik eder (OECD, 2005: 35).

Finansal ürün çeşitliliğinin artması finansal piyasaları daha karmaşık hale getirmekte bunun yanında elektronik bankacılık gibi sistemlerle bireylerin finansal hareketlerini gerçekleştirebileceği teknolojik imkânlar da farklılaşmakta ve eşitlenmektedir. Bireylerin bu gelişmeler karşısında harcama ve tasarruf olanakları da artmakta ve çeşitlenmektedir. Dolayısıyla bireylerin harcama ve emeklilik dönemine dair tasarruflarda bulunma gibi konularda sağlıklı kararlar alabilmeleri, bu gelişmelere hakim olacakları iyi bir finansal eğitimle mümkündür (Satoğlu, 2014: 35; Gencan, 2018: 8).

Finansal eğitim, kişilerin finansal alanda bilinçlenmelerini sağlayıp, finansal ürün ve hizmetler konusunda bilgilenmelerini sağladığından kişilerin finansal ürünleri daha etkin bir şekilde kullanmalarını mümkün kılmaktadır. Bu şekilde teknik bilgi ve bilinç sahibi bireyler, kendileri için en uygun tercihi, kendi bilgi ve birikimleriyle doğru tespit edebileceklerinden bir tüketici olarak yanlış yönlendirmelerle riskli işlemleri yapmaları ve dolandırılmaları zorlaşır. Finansal eğitime sahip bireyler kendi ekonomilerini yönetirken ve bütçe planlarını yaparken, mevcut varlıkları ile harcama ve tasarruflarını sağlıklı bir şekilde planlayabileceklerinden bireysel ekonomilerin ve dolayısıyla ülkesel ekonominin sağlama ve öngörülebilir bir hal almasını sağlar (TCMB, 2011: 82).

Finansal eğitime sahip bireyler, kendi ekonomilerini gelir ve gider dengesini gözeterek ve uygun tasarruf imkânlarını da değerlendirerek yönetebileceklerinden geniş anlamda ekonomik büyüme ve yoksulluğun azalmasında etkili olurlar (OECD, 2005: 35).

Finansal eğitimle bireylerin finansal kararlarının sağlıklı olması ve ekonomik yapılarının güçlü olması sağlanır, bu durum finansal piyasaların da etkin ve istikrarlı

olmasına neden olur ve böylece tüm ülke ekonomisi iyileşecek, toplumsal refah artar (TCMB, 2011: 84).

Finansal araçların ve aktörlerin artması ve çeşitlenmesi, finansal eğitimin önemini ve gerekliliğini her geçen gün daha da artırmaktadır. Hatta günümüzde artık en basit finansal işlemler için dahi belli bir finansal eğitim ve okuryazarlığa gereksinim duyulmaktadır. Bu durum OECD gibi uluslararası kuruluşların çalışmalarında da net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Nitekim OECD, bünyesinde hazırlanan ve 2005 yılında yayınlanan Finansal Okuryazarlığı Geliştirme raporunda (OECD 2005) finansal eğitimin önemi vurgulanmış ve bu eğitimi önemli hale getiren etkenler şu şekilde sayılmaktadır:

- Finansal ürünlerin karmaşık yapıya sahip olması,
- Finansal ürünlerin çeşitliliğinin fazlalaşması,
- Doğum oranları ve ortalama yaşam süresinin yükselmesi,
- Emeklilik sistemlerinin değişmesi,
- Mevcut finansal okuryazarlık seviyesinin istenilen seviyede olmaması.

Finansal eğitimin önemi dolayısıyla bu alanda bireylerin genel olarak özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak tasarruf, borçlanma, tüketim, yatırım, sigorta ve emeklilik gibi bireylerin finansal yaşantılarını yakından ilgilendiren alanlarda eğitici programların gerçekleştirilmesi yerinde olur (Bayazıt Hayta, 2011: 264).

Bu anlamda son yıllarda gelişmiş ülkeler başta olmak üzere birçok ülkede özellikle çocuklar ve gençlere yönelik finansal okuryazarlık eğitim programları uygulanmaktadır. Çocukların ve gençlerin finansal alanda eğitim almaları onların bugün ve yarın ekonomi içerisinde etkin bir şekilde yer almalarını sağlar (Temizel ve Bayram, 2011: 74).

Birikimlerin yatırıma çevrilmeden ziyade daha çok yastık altında tutulduğu Türkiye’de, bireylere verilecek kapsamlı finansal eğitimler sayesinde yastık altında tutulan birikimlerin başarılı bir şekilde finansal piyasalara aktarılması ve yatırıma dönüştürülmesi sağlanabilir (Dağdelen, 2017: 69). Bu şekilde hem bireylerin, bankaların sunduğu çeşitli yatırım imkânlarından yararlanarak ekonomik yapılarını daha da güçlendirmeleri sağlanmış olur hem de daha fazla paranın girmesi ile birlikte finansal sistemin gelişmesine katkı sağlanmış olunur (Dağdelen, 2017: 69).

Bireylerin finansal alanda doğru bilgi ve anlayışa sahip olması finansal alanda aldıkları kararların da başarılı olmasını beraberinde getirir. Bireylerin bu anlamda iyi bir tüketici olarak geliştirilmeleri finansal konular ve kavramlar hususunda bilgi, tutum ve davranışlarını geliştirmeye yönelik finansal eğitim programlarının uygulanmasıyla gerçekleştirilebilir.

C. FİNANSAL EĞİTİM VE FİNANSAL OKURYAZARLIK İLİŞKİSİ

Finansal eğitim sayesinde kişilerin finansal okuryazar olmaları sağlanmakta ve böylece bireylerin finansal alanda bilgili ve sorgulayıcı olmaları için gerekli bilgi, beceri ve yetenek kazandırılmaktadır. Dolayısıyla bu kısımda finansal okuryazarlığın finansal eğitim ile tamamlanacağı açıklanmaktadır.

Finansal eğitim ve okuryazarlık, öncelikle bireyleri, sonrasında da tüm toplumu yakından ilgilendirmekte ve uzun vadede önemi her geçen gün daha da artmaktadır (Temizel ve Bayram, 2011: 74).

Bireylerin finansal alanda doğru karar verebilmeleri için öncelikle finansal okuryazar olmaları gerektiği bunun için de finansal eğitim almaları gerektiği belirtilmektedir (Barmaki, 2015: 12). Diğer bir deyişle finansal eğitim finansal okuryazarlığı finansal okuryazarlık da doğru finansal kararlar ve doğru davranışı sağlamaktadır.

Bireyi, finansal alanda yetkin hale getirecek bir finansal eğitimin içeriğinde bankacılık, finans, tasarruf, kredi vb. konularda temel para yönetimine dair becerilerinin geliştirilmesine ve doğru hedefler koyma ve bu hedeflere ulaşmada sağlıklı yolu tayin edebilme becerisi kazandırılmaya yönelik eğitim modüllerinin yer alması gerekmektedir (Haydari, 2018: 24).

Finansal eğitim, herhangi bir seviyede görülmekte olan öğrenim müfredatı kapsamına alınarak sınıf ortamında verilebileceği gibi, sivil toplum kuruluşlarınca gerçekleştirilecek eğitim faaliyetleri kapsamında özel dersliklerde de sunulabilir. Bunun yanında özel sektör tarafından işyerinde uygulanacak programlar, internet ortamında sağlanacak eğitimler, multimedya ve eğlendirerek eğitim gibi teknolojiler kullanılarak verilecek eğitimler de finansal eğitimde faydalı olabilir (Barmaki, 2015: 13).

Çeşitli ortamlarda ve farklı yöntemlerle verilebilecek finansal okuryazarlık eğitimlerinin amacına ulaşabilmesi bakımından bazı noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu anlamda öncelikle finansal alanda verilecek eğitime dair etkili eğitim programlarının hazırlanması gerekmektedir. Bu programlarda verilecek olan derslerin konusu karmaşık finansal ürün hizmet ve kavramların basitleştirilerek muhataplarınca kavranacak şekilde sunulması faydalı olur. Cinsiyet, meslek ve kültürel alandaki farklılıkların eğitimler sırasında dikkate alınması ve farklı gruptaki muhataplar için farklı finansal eğitim programlarının uygulanmasına dikkat edilmeli ve yararlı olabilecek farklı eğitimcilerin tercih edilmesi faydalı olmaktadır. Eğitimlere katılımın maksimum seviyede sağlanması için bireylere finansal eğitim programlarının faydası konusunda bilinçlendirici çalışmaların da yapılması gerekmektedir (Barmaki, 2015: 13-14). Genel olarak eğitimle, bireylere gerekli donanım sağlanarak çeşitli seçenekleri analiz etme ve kendi kişisel durumu bakımından en uygun olanı tercih edebilme yeteneği kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Sonuç olarak bireylerin finansal alanda temel bilgi ve yeterlilik kapasitesine ulaşması, finansal eğitim aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Finansal okuryazarlık eğitimiyle bireyler, finansal ürün ve hizmetler hakkında daha bilgili olmakta ve finansal araçları doğru bir şekilde kullanıp, ekonomik kaynakları başarılı bir şekilde yönetebilmektedirler.

III. ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALARI

Finansal bilgi ve eğitimin bireylerin, toplumların ve ülkelerin finansal yapılarının sağlıklı bir şekilde gelişmesi ve devamı için son derece önemli olduğu konusunda fikir birliği bulunmaktadır. Bu nedenle de dünya genelinde birçok örgütün finansal okuryazarlık seviyesinin artırılmasına dair farklı çalışmaları bulunmaktadır. Bu örgütler arasından konuda en önemli Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, Avrupa Birliği ve Dünya Bankası'nın faaliyetlerine önemi nedeniyle ayrı ayrı değinildi. Bununla birlikte 2011 yılında 132 ülkeden kuruluşun ortaklığıyla kurulmuş olan Uluslararası Çocuk ve Gençlik Finansı (CYFI) başta olmak üzere Küresel Finansal Okuryazarlık Mükemmellik Merkezi (GFLEC), Uluslararası Menkul Kıymetler Birliği Konseyi (ICSA), Uluslararası Yatırımcı Eğitimi Forumu (IFIE), Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (IOSCO), Kişisel Finansal Çalışan Eğitimi Fonu (PFEEF) gibi birçok uluslararası örgütün de finansal bilgi

seviyesinin artırılmasına ve okuryazarlığın yaygınlaştırılmasına dair çalışmaları bulunmaktadır (Ünal, 2018: 33). Çalışmanın konusu ve kapsamı gereğince bu örgütlerin çalışmalarına ayrıntılı olarak değinmemekle birlikte önemine binaen aşağıda bazı kuruluşların çalışmalarından bahsedildi.

A. EKONOMİK İŞBİRLİĞİ VE KALKINMA ÖRGÜTÜ (OECD)

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development - OECD) dünya genelinde insanların ekonomik ve sosyal refahını arttıracak politikaları desteklemek amacıyla 1961 yılında Fransa'nın başkenti Paris'te kurulmuştur.³ A.B.D., Almanya, Avustralya, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kore, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovak, Slovenya, Şili, Türkiye, Yeni Zelanda, Yunanistan olmak üzere 35 üye devletten müteşekkil olan kurum dünya genelinde ekonomi alanında yaşanan problemleri tespit etmek, bu problemleri analiz etmek ve çözümüne dair politikalar geliştirmek üzere her yıl iki kez düzenli olarak toplantılar tertiplemektedir.⁴

OECD, dünya genelinde finansal okuryazarlık alanında yapılan çalışmalarda da önemli uygulama ve projelere öncülük etmektedir. Üye devletler tarafından finansal alanda düşük eğitim seviyesinin olumsuz etkilerinin dile getirilmesiyle birlikte 2003 yılından itibaren OECD bünyesinde finansal eğitim konusunda da çalışmalara başlandı. Bu kapsamda öncelikle “Emeklilik Sistemleri”, “Finansal Eğitimde Tasarruf ve Yatırımlar” gibi konularda çalışmalar gerçekleştirildi ve raporlar hazırlanıldı (TCMB, 2011: 89). Bununla birlikte Hindistan, Endonezya, ABD, Brezilya, Fransa, Lübnan, İtalya, Güney Afrika, Kanada, İspanya, Filipinler, Kolombiya, Hong Kong gibi birçok ülkede Finansal Eğitim ve Finansal Okuryazarlık alanında önemli uluslararası konferanslar düzenleyerek finansal eğitime katkıda bulunmaya çalışılmaktadır (TCMB, 2011: 89,90). OECD, bir taraftan bu şekilde düzenlediği konferans, toplantı ve seminerler aracılığıyla dünyanın dört bir köşesindeki farklı toplumları finansal okuryazarlık konusunda bilinçlendirmeye çalışırken bir taraftan da bünyesinde yayımlanan makale ve çalışmalarla finansal

³ OECD, <http://www.oecd.org/about/history/>, ET: 10.11.2018.

⁴ OECD, <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/>, ET: 10.11.2018 ve <http://www.oecd.org/about/history/>, ET: 10.11.2018.

eğitim ve okuryazarlık konusunda akademik çalışmalar yapılması ve politikaların oluşturulmasını mümkün kılmaya çalışmaktadır. Bu çalışmalara örnek olarak OECD'nin "Uluslararası Finansal Eğitim Ağı" (International Network on Financial Education - INFE) biriminin gerçekleştirdiği farklı ülkelere dair finansal okuryazarlık anketleri, toplumların finansal kavramlara dair bilgi ve bilinç seviyesi, mali karar ve davranışlarının finansal eğitim ve okuryazarlık oranının artırılmasına, faydasını ve performansını ölçmeye ilişkin çalışması gösterilebilir (Satoğlu, 2014: 100).

OECD bünyesinde gerçekleştirilen finansal eğitim programları üç ana temel üzerine inşa edilmektedir. Bunlar;

- Uluslararası alanda finansal eğitim ve okuryazarlık konularında farkındalığı ve işbirliğini artırmak,
- Finansal eğitim konusunda dünya genelindeki gelişmelerin takip edilmesi, bu alanda uluslararası analitik araştırma ve çalışmaların gerçekleştirilmesi,
- Finansal eğitim ve okuryazarlık konusunda farkındalık oluşturmak ve sağlanan standartların muhafazasına dair faaliyetlerde bulunmaktır (Gökmen, 2012: 82).

OECD'nin internet sitesinde akademik düzeyde veri ve bilgi kaynaklarına da yer verilmekte ve bu anlamda ye ülkelerde uygulanan finansal eğitim projeleri, finansal eğitim konusunda verilen tavsiyeler, finansal eğitim alanında gerçekleştirilmiş araştırma ve makaleler, finansal eğitim konusunda tespit edilmiş ilkeler web sitesinde sunulmaktadır (Bayazıt Hayta, 2011: 280). Bu sayede finansal okuryazarlık ile ilgili tüm paydaşların görüş alışverişinde bulunabileceği tecrübelerini aktarabileceği sanal bir platform sağlanılmaktadır.

2003 yılında OECD bünyesinde başlatılan Finansal Eğitim Projesi kapsamında ye ve ye olmayan bazı ülkelerin finansal eğitim programları incelenerek projenin ilk aşamasında, finansal okuryazarlığın geliştirilmesi için gerekli olan strateji önerilerinde bulunulması amaçlanmaktadır. İkinci aşamada ise, farklı ülke toplumlarının finansal okuryazarlık seviyelerinin ölçülmesi, finansal eğitimin artırılmasına dair düzenleme yapma yetkisine sahip makamlara ve bireylere eğitim seviyelerinin artırılmasında yardımcı olabilecek kılavuzların oluşturulması ve paylaşılması hedeflenmektedir (Gökmen, 2012: 82).

OECD tarafından yayımlanan "Finansal Eğitim ve Farkındalık için ülkeler ve İyi Uygulama" başlıklı kitapçıkta kaleme alınmış olan önemli ilkelerden birisi

insanların finansal alanda eğitimlerinin hayatlarının mümkün olan en erken aşamasında yani okul çağında başlaması gerektiği şeklinde dile getirilmektedir (OECD, 2009: 12). Bu şekilde başlayan finansal eğitim ve okuryazarlığın ilerleyen yaşlarda bir yaşam becerisi olarak devam etmesini sağlayan, bu konuda genel farkındalığı artıran, finansal eğitim almak ve vermek isteyenleri belirleyen ve bunlar arasında işbirliği yapan bir ulusal planlamanın yapılmasını sağlamak gerekmektedir.

OECD'nin finansal eğitim alanındaki çalışmaları yıllar içerisinde çeşitlenerek devam etmektedir. Bu anlamda 2005 yılında finansal okuryazarlık seviyesini yükseltmek (Improving Financial Literacy: Analysis of Issues and Policies) ve 2008 yılında özel emeklilik ve sigorta konularında farkındalığı artırmak amacıyla (Improving Financial Education and Awareness on Insurance and Private Pensions) bu konularda önemli çalışmalara yer verilen kitaplar hazırlanmıştır (Satoğlu, 2014: 102).

OECD'nin finansal eğitim alanında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi kapsamında internet üzerinden bilgilendirme de yapabilen iki uygulaması bulunmaktadır. Bunlar;

- 2008 yılında kurulan “Uluslararası Finansal Eğitim Geçidi” (International Gateway on Financial Education; www.financial-education.org) adlı internet sitesi,
- Finansal eğitim konusunda uzman çalışanlardan meydana gelmiş Uluslararası Finansal Eğitim Ağı (International Network on Financial Education - INFE) grubudur. 68 ülke 135'ten fazla üyeden oluşan bu grup yılda iki kez toplanmakta ve bilgi alışverişinde bulunmaktadır (Satoğlu, 2014: 102).

Bu iki çalışma dışında OECD bünyesinde GATEWAY ve PİSA çalışmaları da yer almaktadır. Uluslararası alanda finansal eğitim konusunda bilgi, veri, araştırma ve incelemelerin paylaşıldığı GATEWAY'in bilgi havuzunda doksanın üzerinde ülke uygulamasına dayanan finansal eğitim programları hakkında bilgiler yer almakta ve bu bilgiler tüm paydaşların kullanımına sunulmaktadır.⁵

---

⁵ www.financial-education.org, ET: 29.01,2018.

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (Programme for International Student Assessment - PISA) ise, dünya genelinde bir değerlendirmede bulunabilmek amacıyla 15 yaşındaki gençlerin bilgi ve becerilerini test etmeye yönelik uluslararası bir ankettir.⁶ Bu ankette öğrencilerin sadece fen ve matematik alanındaki bilgileri ve becerileri değil finansal okuryazarlık alanındaki bilgi ve becerileri de test edilmektedir. Gençlerin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemeye yönelik olarak yapılan bu anketlerde 2015 yılında 72 ülkede 15 yaşında olan 28 milyon öğrenci değerlendirmeye alınmıştır. Okulların eğitim müfredatının içeriği dikkate alınarak tasarlanan ve öğrencilerin bilgi, beceri, analiz ve uygulama gibi yeteneklerini ölçen PISA'nın amacı, katılımcı ülkelerdeki öğrencilerin gelecekteki başarısı için en büyük öneme sahip bilgi ve becerilerin tespitidir.⁷

B. AVRUPA BİRLİĞİ

28 üye devletten meydana gelen Avrupa Birliğinde finansal okuryazarlık alanındaki çalışmalar Avrupa Komisyonu tarafından yürütülmektedir (Temizel ve Özgüler,2015: 6).

Komisyon, AB dahilinde kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerini yükseltmek amacıyla birçok program ve eğitim faaliyeti gerçekleştirmektedir. Bu program ve eğitimlerle kişilerin finansal ürünler hakkında bilgi sahibi olmaları, birikimlerini sağlıklı bir şekilde yönetebilmelerini ve farklı finansal ürünler arasında kendileri için en doğru tercihi yapabilmeleri hedeflenmektedir (Dağdelen, 2017: 78-80).

Komisyonun finansal okuryazarlık konusundaki çalışmaları 2005 yılında finansal hizmetler politikası kitabına, finansal okuryazarlık alanındaki politikaları ve projeleri teşvik etme taahhütlerinin dahil edilmesiyle başlamaktadır. Komisyon bünyesinde 2007 yılında Birlik tüketicilerinin finansal eğitimi konusu tartışmak üzere gerçekleştirilen konferans sonucunda bir tebliğ yayınlanarak devletlerin, toplumların ve bireylerin ekonomileri açısından finansal eğitimin önemi vurgulanmaktadır. Bu konferansın da etkisiyle 13 Haziran 2008 tarihinde finansal eğitim alanındaki çalışmaların daha sistemli planlı bir şekilde yürütülebilmesi için “Finansal Eğitim Uzman Grubu (Expert Group on Financial Education - EGFE)” kurulmuştur.

⁶ <http://www.oecd.org/pisa/pisafaq/>, ET:10.11.2018.

⁷ <http://www.oecd.org/pisa/pisafaq/>, ET:10.11.2018.

Komisyon tarafından oluşturulan bu yapı Avrupa Birliği'nde finansal eğitim alanında yürütülen faaliyetlerin merkezidir (Dağdelen, 2017: 78).

Ocak 2009'da Avrupa Finansal Eğitim Veri Tabanı EDFE (European Database for Financial Education) kurulmuştur. Finansal eğitim konusunda elektronik bir kütüphane vazifesi gören bir kuruluşur EDFE (Gökmen, 2012: 89).

Ayrıca komisyon faaliyetleri çerçevesinde 2003 yılında kurulmuş olan "Yetişkinler İçin Çevrimiçi Tüketici Eğitimi Araçları" (Development of Online Consumer Education Tools for Adults - Dolceta) isimli internet sitesinde⁸ 2010 yılında öğretmenlerin finansal okuryazarlık seviyesinin artırılması için ayrı bir bölüm açılmakta ve buradan eğitimciler için eğitim-öğretim dokümanları paylaşılmaya başlanılmaktadır (Temizel ve Özgüler, 2015: 6). Sitede finansal okuryazarlığı artırmak amacıyla tasarruf, harcama, sigorta ve borçlanma olmak üzere dört ana konu üzerinden bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Öncelikle eğitimcilerin finansal eğitim seviyelerinin ve bilgi birikimlerinin artırılması ve onların eğitimde kullanabilecekleri dokümanlarının sağlanmasıyla bireylerin ve dolayısıyla da toplumun finansal eğitim seviyesi ve finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılmasını gerçekleştirmeyi hedeflemektedirler (Gökmen, 2012: 89; Dağdelen, 2017: 78). "Dolceta" ile eğitim kurumlarında görevli öğretmenler, öğretim üyeleri gibi eğitimciler ile tüketicileri bilinçlendirme sorumluluğu bulunan kamu kurumları, dernekler ve doğal olarak da bireylerin bilinçlenmesi ve finansal okuryazarlık seviyelerinin beklenen düzeye yükseltilmesi amaçlanmaktadır (Ünal, 2018: 31; Temizel ve Özgüler, 2015: 6). Site AB üyesi tüm ülkelerde yerel mevzuatla da uyumlu bir şekilde faaliyet göstermektedir. "Dolceta" internet sitesi 2013 yılında en iyi öğretim kaynaklarını "Consumer Classroom" adlı tüketici eğitimi yapan web sitesine aktarılmış ve buradan faaliyetler devam ettirilmektedir (Ünal, 2018: 32). Bireylerin finansal eğitimi konusunda deneyimlerin ve öğretim dokümanlarının paylaşıldığı "Consumer Classroom" sitesiyle özellikle genç bireylerin finansal konularda farkındalığını artırarak, AB genelinde finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Site hedef kitlesi olarak yine öğretmenleri, tüketici örgütleri, dernekleri, kamu kurumları ve bireyleri belirlemektedir.

---

⁸ Bkz. www.dolceta.eu

Komisyonun özellikle finansal eğitim konusunda gerçekleştirdiği faaliyetler Avrupa Birliği'nde finansal eğitime verilen önemi göstermesi bakımından son derece önemlidir.

C. DÜNYA BANKASI

1944 yılında kurulan bugün 189 üye ülkesi bulunan Dünya Bankası'nın finansal okuryazarlık konusunda önemli katkıları bulunmaktadır. Dünya Bankası'nın finansal eğitim alanındaki en önemli çalışmalarından biri olan Aile Ağı (World Bank Family Network - WBFN) çalışması ile tüm dünya genelinde finansal okuryazarlık konusundaki eğitim çalışmalarını yürütmektedir. Bu çalışmalar kapsamında finansal okuryazarlık eğitimi ve aile bütçesi yönetimi gibi konularda eğitimler düzenlenmekte ve ayrıca online olarak da finansal okuryazarlık eğitimi imkanı sunulmaktadır.⁹ Bununla birlikte geniş kapsamlı hane halkı anketleri düzenlenerek finansal okuryazarlığın hangi düzeylerde olduğu ve finansal eğitime erişim imkânlarının düzeyi gibi konularda ulaşılan veriler ve istatistiki bilgiler internet sitesi üzerinden yayınlanmaktadır. Bu anlamda finansal erişime ilişkin önemli bir çalışma sonucunda ulaşılan ve finansal erişim istatistiklerine dair önemli veriler içeren "Finansal Erişim 2010" (Financial Access 2010) başlıklı rapor yayınlanarak bu konuda tüm dünyanın bilgi sahibi olmasına imkân tanınmaktadır. Dünya Bankası bünyesinde finansal bilgi düzeyini artırmak amacıyla şubesiz bankacılık, mobil bankacılık gibi konularda da çalışmalar ve bilgilendirmeleri yapılmaktadır (TCMB, 2011: 90; Dağdelen, 2017: 72).

Dünya Bankası'nın, finansal okuryazarlık konusunda önemli çalışmalarından biri de 2010 yılında gerçekleştirilen Tüketicinin Korunması ve Finansal Okuryazarlık adlı programdır. Özel sektör yanında kamu kurumlarının da katıldığı programda özellikle kredi, ödeme sistemleri ve tasarruf konularına odaklanılmaktadır. Bu konularda bireylerin eğitim seviyelerinin artırılması ve haklarının korunması konularında bilinçlenmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır (Güler, 2015: 40; Dağdelen, 2017: 72).

---

⁹ <https://www.wbfn.org/>, ET: 10.09.2018.

IV. BAZI ÜLKELERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK UYGULAMALARI

Önemine binaen Avrupa'nın birçok ülkesinde finansal okuryazarlık eğitimi verilmekte ve bu konuda bilinçlendirme çalışmaları yürütülmektedir. Bu bölümde bazı ülkelerin uyguladıkları projeler incelenmektedir.

İrlanda'da, ortaöğretim seviyesinde eğitimler yapılmaktadır. Ortaöğretim matematik dersinin müfredatına finansal okuryazarlık konusu da dahil edilerek tüm öğrencilerin bu dersi alması zorunlu kılınmaktadır. Benzer bir uygulama 2014 yılından itibaren İngiltere'de de hayata geçirilmiştir. Bu anlamda ülkede finansal eğitim ulusal eğitim programına alınarak matematik ve vatandaşlık dersleri müfredatına dahil edilmektedir. İspanya'da 2010 yılından itibaren uygulamaya konulmuş olan projeye 15 yaş grubunda olan öğrencilere finansal okuryazarlık eğitimi verilmektedir. Projeye 32 okuldan 70 öğretmene ve 3000 öğrenciye ulaşılmaktadır. Danimarka'da ise, Matematik Öğretmenleri Birliği'nce "Eğlenceli Para" adlı öğretim dokümanı hazırlanarak 13-15 yaş aralığında olan öğrencilere finansal okuryazarlık eğitimi ulaştırılması hedeflenmektedir. Proje kapsamında öğrencilere; bütçe yönetimi, tasarruf ve yatırım gibi alanlarda bilgilendirmede bulunmaktadır. Estonya'da, hem öğretmenler hem de öğrenciler için ayrı ayrı materyaller oluşturularak 2013 yılından itibaren internet üzerinden muhataplarının kullanımına sunulmaktadır. Her düzeyde öğrenci için farklı türden bilgilendirmelerin yer aldığı proje öğretim müfredatıyla da uyum içerisinde sunulmaktadır. Benzer bir proje İrlanda da gerçekleştirilerek "Para Meseleleri" adlı dokümanla öğretmenler ve öğrencilere finansal eğitim sunulmaktadır. Yine İspanya, Hollanda ve Portekiz'de internet üzerinden herkesin erişimine açık bir şekilde finansal öğretim dokümanları yayınlanmaktadır. Amerika'da ise Avrupa'da gerçekleştirilen online projelere ek olarak hazırlanan eğitim dokümanlarının öğretim programlarıyla uyumunu ve başarısını ölçmek üzere "Kalite Simgesi" adlı bir program uygulanmaktadır (TEDMEM, 2016).

Dünya genelinde birçok devlet finansal okuryazarlık seviyelerini yükseltmek adına ilgili kurumlarını bu konuda çalışmaya ve bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirmeye yönlendirmektedir. Bu konuda en etkili çalışmalar da ABD kurumlarınca gerçekleştirilmektedir (Başarır ve Sarıhan, 2017: 147).

İrlanda, İngiltere, İspanya, Danimarka, Estonya, Hollanda, Portekiz gibi Avrupa ülkeleri ve Amerika'da finansal okuryazarlık eğitimi yıllar öncesinden itibaren

küçük yaşlarda okullarda verilmektedir. Finansal eğitim uygulamaları ana dersler içerisine konu olarak eklenmekte ayrıca toplumun her seviyesine ve herkesin kolayca ulaşabileceği internet üzerinden ya da online projelerle mümkün olduğunca çok katılım sağlanarak sürdürülmektedir.

V. TÜRKİYE’DE FİNANSAL OKURYAZARLIK ÇALIŞMALARI

A. GENEL OLARAK

Önceki bölümde yurtdışındaki finansal okuryazarlık konusundaki uygulamaları incelendikten sonra bu bölümde ise ülkemizde finansal okuryazarlık adına yapılan projeler ve projelerin amaçlarından bahsedilmektedir.

Türkiye’de finansal okuryazarlık konusunda yapılan ve yapılacak çalışmalarda özellikle bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin düzeyine ve hangi alanda bilgi eksikliğinin bulunduğu dair kapsamlı araştırma ve istatistiki bilgilerin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. 2008 yılı itibariyle çocuklar ve gençlerin finansal bilgi durumları ve eksikliklerinin tespitine dair herhangi bir çalışma bulunmamaktaydı. Konunun öneminin daha iyi anlaşılmasıyla birlikte bu konuda çalışmaların sayısının oldukça arttığı görülmektedir. Bu çalışmaların artması ve özellikle gençler ile yetişkinlerin finansal bilgi eksiklerinin hangi konuya dair olduğunun tespit edilmesi verilecek eğitimlerin odaklanacağı konuların belirlenmesi, çalışmaların verimliliğini artırmaktadır (Dağdelen, 2017: 101).

Finansal okuryazarlık alanında en önemli çalışmalardan biri “Finansal Eğitim Eylem Planı ile Tüketicinin Korunması Eylem Planı”dır. Finansal İstikrar Komitesi tarafından koordine edilen çalışmanın eylem planının uygulanmasından sorumlu kurumlar ise T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kuruluşu ve Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu’dur. Ayrıca planın hazırlanmasında ve uygulanmasında birçok sivil toplum kuruluşundan da katkı alınmaktadır (TCMB, 2014: 1). Planın hazırlık aşamasında oldukça kapsamlı bir çalışma yürütülmektedir. Bu anlamda Kalkınma Planları, Orta Vadeli Program ve İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Stratejisi ve Eylem Planı göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca finansal okuryazarlık konusunda geniş tabanlı anketler ve araştırmalar değerlendirilmekte ve gerek ulusal gerekse de uluslararası literatür ayrıntılı bir şekilde incelenmektedir. Bu şekilde titiz bir çalışmanın ürünü olan Eylem Planı ile öncelikle finansal okuryazarlık

ve finansal bilincin artırılması hedeflenmektedir. Bu sayede bireylerin finansal ürün ve hizmetlere erişimi ve bu ürün ve hizmetlerin sağlıklı bir şekilde kullanılabilmesini sağlamaktır (TCMB, 2014: 2).

Türkiye’de finansal okuryazarlık konusunda çalışma yürüten kurum ve kuruluşlara biraz daha yakından bakacak olursak 2012 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından bireylerin finans, tasarruf, yatırım, kredi ve kredi kartları gibi alanlarda bilgilendirilmesi amacıyla “Finansal Okuryazarlık” kitabı oluşturularak tüm yurttaşların ulaşımına sunulmaktadır (Dağdelen, 2017: 103). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından birçok özel ve kamu kurumu ile ortak projeler gerçekleştirilmektedir (Dağdelen, 2017: 103). Ancak finansal eğitimin artırılması bakımından son derece önemli bir adım olarak görülen finansal okuryazarlık konusunda zorunlu derslerin konulması sağlanamamaktadır. Bu konunun ciddiyetle üzerine gidilmesi ve ilköğretimden başlamak üzere çocuklara ve gençlere finansal tasarruf, yatırım ve harcama konularında eğitimlerin verilmesi ve bilgilenecek dokümanların da sağlanması gerekmektedir (Dağdelen, 2017: 103). 2009 yılında proje ortakları Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme - UNDP), Habitat Derneği ve VISA Europe ve Türkiye’deki üye bankaların katılımıyla “Paramı Yönetebiliyorum” projesi gerçekleştirilerek her yaşta eğlenceli eğitim videolarının hazırlanmasıyla oluşturulan proje ile finansal okuryazarlığın gençler arasında yaygınlaşması hedeflenmektedir (TEDMEM, 2016).

İş Bankası Müzesi 2013’te, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini yükseltme amaçlı bir program başlatarak 2016-2017 eğitim dönemi boyunca müzede verilen eğitimin geri dönüşlerinde, katılımcılarda finansal okuryazarlığın önemini fark etmede ve kaynaklarını yönetmede yönlendirici olduğu gözlemlenmektedir.¹⁰

TEB, MEB ve UNICEF işbirliğiyle 2014 yılında 6-14 yaş aralığındaki ilköğretim öğrencilerine yönelik “Sanat Yoluyla Sosyal ve Finansal Eğitim” projesi gerçekleştirilerek 11 milyon çocuğa ulaşıldı. Bu proje ile Finansal Okuryazarlık konusu ilk defa eğitim müfredatında yer almaktadır.¹¹ Bu proje çerçevesinde, ilkokul

---

¹⁰ <https://sbe.itu.edu.tr/docs/librariesprovider109/default-document-library/t%C4%B1klay%C4%B1n%C4%B1z.pdf?sfvrsn=0>, ET: 11.09.2018.

¹¹ <http://www.aksam.com.tr/ekonomi/finansal-okuryazarlik-okullarda-ogretilecek/haber-349791>, ET: 29.01.2018.

1. sınıf ile ortaokul 8. sınıf arasında öğrenim gören öğrencilere, finansal okuryazarlık Hayat Bilgisi, Matematik, Sosyal Bilgiler gibi derslere dahil edildi. Bu sayede çocukların finansal yeterliliklerine olumlu katkıda bulunma ve ileride karşılaşabilecekleri muhtemel finansal ve sosyal zorluklar hakkında erken yaşlarda bilgi edinme ve finansal kaynak yönetimi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu konuda ailelerin öğretmenlerden destek alabilecekleri ‘aile eğitim kılavuzu’ hazırlandı.¹²

2015 yılında MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve TEB, 5 milyon kişiye finansal okuryazarlık eğitimlerinin verileceği “Bütçemi Yönetebiliyorum” projesi kapsamında bir protokol imzalandı (TEDMEM, 2016). Çalışmayla Halk Eğitim Merkezlerinde kursiyerlere ve katılımcılara birebir eğitimler verilirken, uzaktan eğitim portalı “e-ogrenme.gov.tr” adresi üzerinden finansal eğitim verilmesi amaçlanmaktadır (TEDMEM, 2016). OECD tarafından 2012 yılında Finansal Okuryazarlık ve Finansal Eğitim konusunda PISA değerlendirmesinde finansal okuryazarlık konusundaki performansları ortaya konmaktadır (TEDMEM, 2016). Bu değerlendirmede yeni bir konu olarak finansal okuryazarlık tarif edilmekte ve ülkelerin finansal okuryazarlık alanındaki faaliyetleri ve durumlarına karşılaştırmalı bir şekilde yer verilmektedir. PISA 2012 yılında öğrenciler konusunda gerçekleştirdiği değerlendirmesinde finansal okuryazarlık performansının matematik ve okuma ile sıkı bir ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşmaktadır (TEDMEM, 2016). OECD tarafından 2016 yılında yayımlanan raporda ise finansal eğitimin öğretim müfredatlarında yer almasının ve internet üzerinden sunulan bilgilendirmelerin son derece önemli bir yere sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (TEDMEM, 2016).

Okullardaki öğretim programlarının finansal eğitimi içerecek şekilde 2016 yılında Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ve Türk Ekonomi Bankası (TEB) arasında gerçekleştirilerek protokol kapsamında öğretmen ve öğrencilere yönelik seminerler düzenlendi. Seminerler; bütçe yönetimi, tasarruf ve yatırım yapma, gelir-gider dengesini sağlama, borçlanma, finansal hak ve yükümlülüklerini bilme gibi temel kavramlar hakkında bilgilendirme ve finansal okuryazarlık konusunda toplumsal farkındalık sağlama amacı gütmektedir.¹³

---

¹² <http://www.meb.gov.tr/ogrenciler-butce-yonetimini-ogrenecek/haber/12574/tr>, ET: 11.09.2018.

¹³ <https://www.dunya.com/finans/haberler/5-milyon-kisi-finansal-okuryazarlik-dersi-alacak-haberi-293632>, ET: 29.01.2018.

Bireylerin bilinçsiz finansal davranışları sadece kendilerini etkilememekte, verilen yanlış finansal kararlar nedeniyle kurumlar ve ülke ekonomisi de olumsuz etkilenmektedir. Bu durum Türkiye ekonomisini de etkilediğinden son yıllarda Türkiye’de de finansal okuryazarlığın artırılması yönünde çalışmalara hız verildiği görülmektedir. Finansal okuryazarlığın yaygınlaştırılması ve seviyesinin artırılması konusunda kamu kurumlarının, özel kuruluşların ve bazı sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri etkili olmaktadır. Fakat bu şekilde birbirlerinden habersiz ve bağımsız yapılan bu projelerin hedefleri/başarısı ile tüm bu kamu kurumları, özel kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının hep birlikte oluşturacağı başarı aynı olmayacaktır. Tek bir kol üzerinden iş birliği ile gidildiğinde daha etkin olacaktır, farklı gruplara farklı sayıda insana ulaşmaktansa tek bir koldan her bir bireye ulaşabilecek bir proje yeterli olabilir.

B. FİNANSAL OKURYAZARLIK KONUSUNDA ÖNE ÇIKAN BAZI KURUMLAR

Bu bölümde, bu alanda önemli çalışmalara imza atmış olmaları nedeniyle Sermaye Piyasası Kurulu, Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) ve Merkez Bankası gibi kurumların finansal okuryazarlık alanında gerçekleştirmiş oldukları faaliyetleri biraz daha yakından incelenmektedir.

1. Sermaye Piyasası Kurulu

Sermaye Piyasası Kurulunun finansal okuryazarlık konusunda çalışmaları özellikle Kurumsal İletişim Dairesi tarafından yürütülmektedir. Kurul bireylerin ve kurumların tasarruflarını yastık altında tutmalarından ziyade kendileri ekonomiler ve ülke ekonomisi bakımından daha faydalı olacak şekilde sermaye piyasalarında değerlendirmeye yönlendirilmektedirler. Bu anlamda bireylerin okuryazarlık seviyelerinin artırılarak sermaye piyasaları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları ve daha güvenli bir şekilde yatırımlarını değerlendirmeleri amaçlanmaktadır (SPK, 2012: 102).

2012 yılında Sermaye Piyasası Kurulu ile birçok kamu ve özel kuruluş arasında “Sermaye Piyasası Kuruluşları Yatırımcı Seferberliği İşbirliği Protokolü” imzalandı.¹⁴ Bu protokol ile Türkiye’deki sermaye piyasası bilincini artırmak, sermaye piyasasının

¹⁴ <http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20120305/0>, ET: 11.09.2018.

tanıtımını yapmak ve İstanbul'un uluslararası finans merkezi olmasına katkı sağlamak gibi hedefler yanında finansal okuryazarlık seviyesini artırmak amaçlanmaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulu, web sitesi üzerinden tasarruf sahibi bireyleri bilinçlendirmeye yönelik yayınlar da yapmaktadır. Bu anlamda yatırım konusunda dikkat edilmesi gereken konular, yatırım fonları, sermaye piyasası araçları, menkul kıymet yatırım ortaklıkları, girişim sermayesi yatırım ortaklıkları, gayrimenkul yatırım ortaklıkları, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri, bireysel emeklilik sistemi gibi alanlarda bireylerin bilgi seviyesini artırmaya yönelik kitapçıklara da yer verilmektedir (Güler, 2015: 52,53).

Başbakanlık tarafından bireylerin finansal bilinç düzeyinin yükseltilmesi ve ekonomik yapılarının iyileştirilmesi amacıyla “Ulusal Finansal Erişim, Finansal Eğitim ve Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planı” hazırlandı ve 5 Haziran 2014 tarih ve 29021 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.¹⁵ Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yürütülecek olan “Finansal Eğitim Eylem Planı” kapsamında finansal sisteme toplumun tüm kesimlerinin mümkün olduğunca dahil edilmesi, finansal ürün ve hizmetlerin herkes tarafından bilinmesi, sunulan finansal ürün ve hizmetlerin daha kaliteli hale getirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesine hizmet etmek üzere bir de internet sitesi üzerinden de yayın yapma kararı alınmıştır. “finansalegitim.gov.tr” adresinden ulaşılabilecek olan bu internet sitesiyle bireylerin finansal alanda ihtiyaç duyabilecekleri temel bilgi ve araçlar hakkında bilgi verilmektedir.¹⁶

SPK ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan protokol gereğince finansal eğitimin yaygınlaştırılması ve finansal bilincin artırılması amacıyla işbirliği içerisinde çalışılması kararlaştırılarak ve bu protokol gereğince de gerek çocuklar gerekse de gençler için finansal okuryazar olmaları ve finansal bilgi seviyelerinin artırılmasına dair birçok etkinlik gerçekleştirilmektedir (Dağdelen, 2017: 105).

2. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)

Teknolojik gelişmelerin finansal alanda da etkili olması, finansal çeşitlilik ve özgürlüğün artması bu alanda bireylerin eğitim düzeylerinin artırılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bireylerin finansal bilgi seviyelerinin yükselmesi ve bireysel

¹⁵ <https://www.finansalegitim.gov.tr/Anasayfa/Hakkimizda>, ET: 10.11.2018.

¹⁶ <https://www.finansalegitim.gov.tr/Anasayfa/Hakkimizda>, ET: 10.11.2018.

ekonomik yapıların sağlıklı olması ülke ekonomileri açısından da son derece olumlu etkiye sahip olduğundan ABD Merkez Bankası, Çek Merkez Bankası, Dünya Bankası gibi Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından da finansal okuryazarlık konusuna politika gündeminin ilk sıralarında yer verilmektedir. Sahip oldukları tecrübe, bilgi birikimi ve güvenilirlik dolayısıyla merkez bankaları finansal eğitimin en önemli kaynaklarından biri olarak görülmektedirler (TCMB, 2011: 95).

TCMB'nin finansal eğitim konusundaki çalışmaları ilk olarak 2011 yılında SPK ile birlikte gerçekleştirilen "Finansal Eğitim ve Finansal Farkındalık: Zorluklar, Fırsatlar, Stratejiler" adlı uluslararası konferans ile başlamaktadır. Söz konusu konferansta dünyada gerçekleştirilen finansal eğitim faaliyetleri incelenmiş, finansal eğitim konusunda farkındalık oluşturma çabaları değerlendirilmekte ve Türkiye'de finansal eğitim alanında gerçekleştirilebilecek eğitim faaliyetleri tartışılmaktadır (TCMB, 2012: 9).

Yine 2011 yılı içerisinde "Dünyada ve Türkiye'de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim" kitapçığı hazırlanmakta ve dağıtımı sağlanmaktadır. Kitapçıkta Türkiye ve dünyadaki finansal erişim seviyesine dair analizler, finansal eğitimin önemi ve gelişimi konusunda dünyadaki iyi örnekler incelenerek Merkez Bankasının bu faaliyetlere nasıl katkılarda bulunabileceği ve Türkiye için önerilerde bulunulmaktadır (Güler, 2015: 51).

OECD bünyesinde yer alan Uluslararası Finansal Eğitim Ağı (INFE)'nin de bir üyesi olan TCMB, INFE tarafından gerçekleştirilen birçok faaliyette yer almaktadır. Bu şekilde edindiği bilgi birikimini de raporlarında, yayınladığı bültenlerde ve web sitesinde bireylerin istifadesine sunmaktadır.¹⁷

Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER)

2012 yılında kurulan Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) Türkiye'de finansal okuryazarlık alanında faaliyet göstermek üzere kurulan ilk sivil toplum kuruluşudur (Güler, 2015: 59). Dernek, özel ve kamu kurumlarıyla ve diğer sivil toplum kuruluşları ile yakın ilişki içerisinde bulunarak bireylerin finansal okuryazarlık seviyesini yükseltmek ve finansal bilgiye ulaşma imkânlarını kolaylaştırmak için birçok faaliyet yürütmektedir. Bilgilendirme, eğitim ve politika üretme şeklinde gerçekleştirilen faaliyetlerle dernek, bireylerin tasarrufla

---

¹⁷ Bkz. www.financial-education.org

bulunmalarını ve bankacılık sistemini etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bunun yanında finansal okuryazarlık eğitiminin müfredata eklenmesini sağlamak ve bireylerin finansal yatırımlar ile tasarruf konularında bilinçlendirilmelerine yardımcı olmak da amaçlanmaktadır.¹⁸

2014 yılında oluşturulan Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları'nda da FODER'e bir takım görevler yüklenmektedir. Söz konusu Eylem Planına dair yayınlanan Başbakanlık Genelgesine göre FODER'in görevleri şu şekildedir¹⁹:

- Finansal eğitimin daha yaygın hale getirilmesi için ortaklaşa oluşturulan bir internet sitesi yoluyla finansal eğitim konusunun gündemde tutulması,
- Bu konuda finansal eğitim verilmesine ve farkındalık oluşturulmasına dair dokümanların hazırlanması,
- TV, radyo programları, seminer vb. gibi alanlar kullanılarak finansal eğitim konusunda eğilimlerin artırılması,
- Toplumda tüm bireylere ulaşmak adına özellikle ev hanımlarında finansal alana dair bir ilgi ve yönelimin sağlanması.

Birçok kurum ile işbirliği içinde olan FODER, çocuklara, gençlere, çalışanlara ve ev kadınlarına olmak üzere toplumun bütün kesimlerine yönelik finansal okuryazarlık eğitimleri sunmaktadır. Ayrıca web sitesinden de finansal okuryazarlık alanına dair raporlar, araştırmalar, videolar ve güncel haberlere yer vererek bireylerin yararlanmasına imkân sunmaktadır.

Kadın ve çocukların finansal bilgi seviyelerini yükseltmeyi de önemseyen FODER, Türkiye'de ilk olarak kadınların finansal okuryazarlık seviyelerine dair çalışma yürüten kurum olmaktadır. Bu anlamda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi, Para Durumu ve Doğuş Grubu'nun ortağı olduğu "İstanbul Finans Merkezi Yolunda 20 Bin Kadın" projesine dahil olarak kadınların finansal okuryazarlığını artırma konusunda etkin bir rol almaktadır (Güler, 2015: 60).

¹⁸ <https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/>, ET: 12.10.2018.

¹⁹ Bkz. 05.06.2014 Tarihli ve 29021 sayılı Resmi Gazete ve <http://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/1076> , ET: 02.10.2018.

C. Türkiye'nin Dahil Olduğu Finansal Okuryazarlık Değerlendirmelerine İlişkin Veriler

Ülkemizde finansal okuryazarlık konusundaki projeler hazırlanıp hangi verilerden faydalandığı açıklanırken konuyla ilgili bu verilerin yetersizliği dikkat çekmektedir. Bu sebeple bu bölümde finansal okuryazarlık hakkında var olan verilerle ilgili bilgiler sunulmaktadır.

OECD bünyesinde INFE tarafından gerçekleştirilen finansal yeterlik araştırmasına 2012 yılından itibaren Türkiye de dahil olmaktadır. Buna karşın Türkiye PISA'nın 2012 ve 2015 yıllarında gerçekleştirdiği finansal okuryazarlık araştırmalarında yer almamaktadır. Bu durum Türkiye açısından olumsuzluk olarak değerlendirilmektedir. OECD'nin 2016 yılında gerçekleştirdiği araştırmalar sonunda yayınlanan raporunda ise birçok ülkede gerçekleştirilmekte olan finansal okuryazarlık seviyelerinin ölçümüne ve değerlendirmesine dair çalışmaların Türkiye'de gerçekleştirilmediği belirtilmektedir (TEDMEM, 2016).

Finansal okuryazarlık seviyesinin ölçümüne dair bir çalışma kısıtlı bir çerçevede de olsa 21 Nisan – 4 Temmuz 2012 tarihleri arasını kapsayacak şekilde gerçekleştirilmektedir. Dünya Bankası ile Sermaye Piyasası Kurulu'nun ortak yürüttüğü çalışmanın sonuçları TÜİK verileriyle somutlaştırılmaktadır. Buna göre 40 il ve 142 ilçede rassal örneklem yöntemiyle seçilen 3009 kişi üzerinde uygulanan finansal yeterlilik anketinin sonuçlarına değinmek gerekmektedir. Ankete katılanların büyük bir oranı finansal alanda kolay sayılabilecek hesaplamaları yapabilmekte ve faiz konusunda temel bilgileri barındırmaktadır. Bununla birlikte katılımcılar biraz karmaşık finansal işlemler konusunda genellikle finansal bilgi konusunda eksiklik yaşamaktadır (Karakurum Özdemir, 2012).

Türkiye'de 2014 yılında ilk olarak gerçekleştirilen SPK'nın hazırladığı Ulusal Strateji Planının yürürlüğe girmesi olumlu bir adım olarak görülebilir. Fakat bu alanda çalışmaların finansal konularda çalışan tüm devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarınca desteklenmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir (TEDMEM, 2016).

Uluslararası düzeyde konumumuzu belirleyen OECD'nin eğitim değerlendirme araştırması olan PISA değerlendirmelerine katılmamız ve Dünya Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun uyguladığı anket sayısı ülke nüfusu ve şehir

sayısına kıyasla düşük verilerle anket çalışmaları konu hakkındaki yetersizliği gözler önüne sermektedir. Ülkemizin mevcut finansal okuryazarlık seviyesinin belirlenememesi yanında yapılan çalışmaların sonuçlarının değerlendirilememesine de neden olmaktadır. Dolayısıyla en kısa zamanda Türkiye'nin de bu alanda geniş kapsamlı çalışmalar yürütmeye başlaması gerekmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

FINANSAL OKURYAZARLIK KONUSUNDA KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN ANKET VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, Kırıkkale Üniversitesi öğrencilerinin okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesidir. İfade edilen bu amaç doğrultusunda, öğrencilerin okuryazarlık düzeyleri (temel düzeyde ekonomi ve finans, finansal yeterlilik, finansal davranış, finansal tutum ve güncel bilgiler) ve bu düzey ile yaş, cinsiyet, sınıf, hane halkı gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ortaya konuldu. Ayrıca araştırmada katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyi ile finansal yeterlilik, finansal davranış, finansal tutum ve güncel bilgiler arasındaki ilişki ortaya konuldu.

Yukarıda ifade edilenler doğrultusunda, araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesine yönelik aşağıdaki hipotezler sistematığe dökülerek ve doğruluğu araştırılmaktadır:

Hipotez 1:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 2:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 3:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 4:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile hane halkı gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile hane halkı gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 5:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 6:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 7:

H₀: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 8:

H₀: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 9:

H₀: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 10:

H₀: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile güncel bilgiler düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile güncel bilgiler düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 11:

H₀: Katılımcıların finansal yeterlilik düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal yeterlilik düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

II. ÖNEM

Paranın nasıl harcanacağı, orta ve uzun vadeli plan yapılması, giderlerin gözden geçirilmesi, bütçe oluşturulması, dikkatli alışveriş, borç ve kredi yönetimi, tasarruf, yatırım, paranın yönetimindeki risk ve faydanın göz önünde tutulması gibi finansal davranışlar hayatımızın her anında çocukluktan başlayıp ömür boyu süregelen, bireyin finans konularında gerçekleştirdiği eylemlerdir (Alkaya ve Yağlı, 2015: 589; Barmaki, 2015:.2; Er vd. 2014: 115). Finans sadece bu alanda çalışan personelleri değil, çocuklar ve gençler de dahil olmak üzere toplumun her kesimini

ilgilendirmektedir. Özellikle çocukluk dönemlerinde edinilen finansal bilgi, davranış ve tutum gelecekte etkili rol oynamaktadır. Günümüzde inovasyon ile birlikte finansal ürünlerin çeşitliliği, finansal araçların karmaşıklığı, çok küçük yaşlardan itibaren finans sistemine dahil olma, finansal hizmetlere çok daha kolay erişim sebepleri finansal okuryazarlığın önemine işaret etmektedir (Barmaki, 2015: 2). Dolayısıyla genç nesillerin finansal ürünler hakkında tüm olumlu ve olumsuz yönlerini kavramaları ve karşılaştıkları finansal problemlere çözüm sunmaları, bireysel faydasının yanında ülkemizin ekonomik finansal sağlığını etkilemektedir.

III. LİTERATÜR TARAMASI

Finansal okuryazarlık literatürü incelendiğinde farklı açıdan ele alınan ve farklı gruplar üzerinde yapılan çalışmalar görülmektedir. Aşağıda bu çalışmalar hakkında bilgilere yer verilmektedir.

Lusardi ve Mitchell tarafından 1269 kişi üzerinde finansal okuryazarlık düzeyinin emeklilik planlama, tasarruf yeteneği ve emeklilikteki refah düzeyi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yürütülen çalışmada; yaşlı Amerikalılar arasında finansal bilgi düzeyinin düşük olduğu, ayrıca finansal bilgi düzeyi arttıkça finansal planlama yapanların ve planlarında başarılı olanların oranının da arttığı bulunmaktadır. Araştırma sonuçları finansal bilgi ve finansal planlama yapma arasında pozitif ilişki olduğunu göstermektedir (Lusardi ve Mitchell, 2006).

Rooij vd. tarafından 1508 kişi üzerinde finansal okuryazarlık düzeyi ile finansal karar verme arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yürütülen çalışmada; eğitim düzeyi arttıkça finansal okuryazarlık düzeyinin de arttığı saptanmaktadır. Düşük finansal okuryazarlığa sahip tüketicilerin hisse senetlerine yatırım yapma olasılıklarının da daha düşük olduğu bulunmaktadır (Rooij vd., 2007).

Mandell tarafından 2002 –2008 yılları arasında 5150 lise öğrencisi ve 1030 üniversite öğrencisi üzerinde, öğrencilerin eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yürütülen çalışmada; %70 ve üzeri puan alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri yüksek, %50 ve altında puan alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük ve %50 ve %70 aralığında puan alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri orta düzey olarak belirlenmektedir. Bu değerlendirmeye göre lise öğrencilerinin %43,3'ünün finansal okuryazarlık düzeyi düşük ve üniversite öğrencilerinin %62.2'sinin finansal okuryazarlık düzeyi orta

olarak bulunmaktadır. Diğer bir deyişle Amerikalı öğrencilerin üniversiteden mezun olduktan sonra daha iyi düzeyde finansal bilgiye sahip oldukları ve daha doğru finansal kararlar alabildikleri belirlenmektedir (Mandell, 2008).

FINRA IEF (Finansal Piyasaları Düzenleme Kurumu Yatırımcı Eğitim Vakfı) tarafından toplam 27288 yetişkin Amerika üzerinde yapılan araştırmanın sonuçları; yetişkin nüfusun finansal yeterlilik düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada katılımcıların yaklaşık %50'si aylık giderlerini karşılamada ve faturalarını ödemede zorlanmakta, katılımcıların birçoğu tasarruf ve emeklilik için plan yapmamakta, finansal ürünler hakkında bilgisi bulunmamakta ve finansal yönetim konusunda yetersiz kalmaktadır (FINRA IEF, 2009).

AMFA (Azerbaycan Mikro Finans Birliği) tarafından 1207 kişi üzerinde yapılan araştırmada; kadınlar, düşük gelirliler, emekliler ve kırsal alanlarda yaşayan nüfus gibi hassas gruplarda, finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu ve bunun da eğitim düzeyi ile doğrudan bağlantılı olduğu bulunmaktadır (AMFA, 2009).

Lusardi vd. 7417 kişi üzerinde yaptığı araştırmanın sonuçları; finansal okuryazarlık düzeyinin gençler arasında düşük olduğunu göstermektedir. Genç yetişkinlerin üçte birinin temel faiz oranları, enflasyon ve risk çeşitlendirme hakkındaki bilgi düzeyinin düşük olduğu saptanmaktadır. Finansal okuryazarlığın, cinsiyet, anne, baba eğitim düzeyi gibi sosyo-demografik özellikler ve ailenin finansal gelişmişliği ile pozitif ilişkisi olduğu da belirlenmektedir. (Lusardi vd., 2010).

CFEB (Finansal Tüketici Eğitim Örgütü)'nin yaptığı "İngiltere'de Tasarruf Davranışı ve Finansal Yetenek" konulu çalışmada; 1991-2009 yıllarına ilişkin BHPS verileri kullanılmış, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin tasarrufa ilişkin davranışlar üzerinde büyük bir etkisinin olduğu, ayrıca bireylerin finansal yönetim becerilerinin iyileştirilmesinin tasarruf eğilimi üzerinde önemli pozitif etkisinin olduğu bulunmaktadır (CFEB, 2010).

FINRA IEF tarafından toplam 26.509 yetişkin Amerikan üzerinde yürütülen çalışmada; 2009 yılında yapılan çalışmada olduğu gibi genel olarak finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu saptanmaktadır. Ancak 2009 çalışmasına göre, yetişkin nüfusun faturaları ödeme konusunda daha az zorlandıkları, kısa vadeli fonlara daha az yatırım yaptıkları, emekliliğe ilişkin daha az tasarruf yaptıkları ve iflas durumuyla daha fazla karşılaştıkları belirlenmektedir (FINRA IEF, 2012).

Allgood ve Walstad tarafından 28.146 Amerikalı yetişkin hane halkı üzerinde kredi kartı, yatırım, kredi kullanımı, sigorta ve finansal danışmanlık olmak üzere 5 finansal konudaki finansal okuryazarlık düzeyinin finansal davranışlar üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yürütülen araştırmanın sonuçları; finansal okuryazarlık düzeyi arttıkça finansal davranışların pozitif yönde iyileştiğini göstermektedir (Algood ve Walstad, 2013).

OECD yayınlamış olduğu 13'ü OECD ülkesi olmak üzere toplam 18 ülkede 29.000 öğrenci üzerinde (Avustralya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Fransa, İsrail, İtalya, Yeni Zelanda, Polonya, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, İspanya, Amerika Birleşik Devletleri'nin Flaman Topluluğu, Kolombiya, Hırvatistan, Letonya, Rusya Federasyonu ve Şanghay-Çin) finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla bir çalışma yürütülmektedir. Araştırmada OECD ülkelerinden araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %10'u finansal okuryazarlıkla ilgili en zor sorulara cevap vermektedir. Buna karşılık, öğrencilerin ortalama %15'i PISA finansal okuryazarlık ölçeğinin performans taban seviyesinin altında puan almaktadır. Araştırmaya katılan ülkelerin öğrencilerinin matematik ve okuma açısından benzer oldukları, finansal okuryazarlık seviyelerinin ise farklılık gösterdiği saptanmaktadır. Ayrıca, İtalya hariç diğer tüm katılımcı ülkelerin öğrencilerinin, ortalama finansal okuryazarlık puanlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği, aynı sosyo-ekonomik statüye sahip öğrencilerin farklı OECD ülkelerinde farklı finansal okuryazarlık seviyesine sahip olduğu belirlenmektedir. OECD dışında kalan ülkeler (Kolombiya, Hırvatistan, Letonya, Rusya Federasyonu ve Şanghay-Çin) dikkate alındığında; Şanghay-Çin'in finansal okuryazarlık puan ortalamasının ilk sırada yer aldığı; Letonya'nın puan ortalamasının, OECD ülkelerinin puan ortalamasından farklı olmadığı; Kolombiya'nın, tüm katılımcı ülkeler ve ekonomiler arasında en düşük finansal okuryazarlık puan ortalamasına sahip olduğu; Hırvatistan ve Rusya'nın puan ortalamalarının OECD ülkelerinin ortalamasından daha düşük olduğu bulunmaktadır (OECD, 2014).

OECD nezdinde faaliyet gösteren INFE tarafından bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek için gerçekleştirilen çalışmada çoğu ülke vatandaşlarının yüksek finansal okuryazarlık seviyesinde olmadığı, katılımcıların %50'sinden az bir kısmının yüksek finansal okuryazar olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Atkinson ve Messy, 2012: 6-12). Türkiye'nin OECD bünyesinde yapılan bu

çalışmaya dahil edilmemesi nedeniyle ülkemizin durumunu görememekteyiz. Bu eksiklik TEB ile Boğaziçi Üniversitesi ortaklığında gerçekleştirilen ve OECD'nin anketleriyle paralellik arz eden çalışmayla giderilmeye çalışılmaktadır. Bu çalışmada Türkiye'nin finansal bilgi ve okuryazarlık alanında 14 ülke ile karşılaştırılması sonucunda ancak 12. ve 14. sıralarda bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Kılıç vd., 2015: 132).

Temizel ve Bayram, Finansal okuryazarlık seviyesini belirleme amacı ile İİBF öğrencilerine 500 anket yapmaktadır. Elde edilen verilere göre;

1. Finansal durumlarını yönetmede kendini başarısız olarak görenlerin oranı %8,5
2. Finansal gelişmelerin izlendiği TV-internetin %88,3
3. Finansal durumlarını yönetmede, karar almada kaynak olarak %84 oranında aile
4. Finansal okuryazarlık eğitiminin ailede başlaması bu konudaki eğitimlere küçük yaşlardan itibaren talebin olduğu
5. Ailelerin finansal okuryazarlık düzeyinin düşük ya da yüksek olması, çocukları doğrudan etkileyen bir faktör olduğu
6. Finansal okuryazarlık bilgisinin günlük uygulamalara bağlı olduğu sonuçlarına ulaşılmaktadır (Temizel ve Bayram, 2011).

TÜSİAD, Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Bilinci başlıklı konferansında konuşmacı olarak, George Washington Üniversitesi Öğretim Üyesi Annamaria Lusardi ve Dünya Bankası kıdemli ekonomistlerinden Karakurum Özdemir davet edilmektedir. Karakurum Özdemir, Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması Ön Sonuçları adlı sunumunda Dünya Bankası ve SPK işbirliği ile 40 ilde 3.009 kişiye yapılan anket sonuçlarını irdelemektedir. Görüşülen kişilerin çoğu basit bölme işlemine doğru cevap verirken, faiz sorularında bu oran düşmekte, birleşik faiz ve enflasyon konusunda ise doğru cevap sayısı daha da azalmakta olduğunu açıklamaktadır. Ayrıca doğru cevap verme oranı sosyo-ekonomik statü yükseldikçe artmakta olduğunu belirtmektedir (Karakurum Özdemir, 2012).

ING Bank - ING Grubu Ekonomik Araştırmalar Bölümü'nün hazırladığı basın bülteninde yer alan açıklamalara göre, Ing Bank faaliyet gösterdiği ülkelerde, bireylerin finansal yetkinliğini ölçme amacı ile 11 ülkede 11.000 kişiye uyguladığı anket sonucuna göre finansal kararlarda en çok aileye güvenilmekte sonrasında ise bankalara güvenilmektedir. Türkiye'de sorulara en fazla doğru cevabı veren ve en

fazla yanlış cevabı verenler bir arada bulunmaktadır. Bu da ülkemizde finansal konularda bilgi sahibi olanların çok yüksek seviyelerde bilgi sahibi olurken bazı kesiminin finansal alana hiç ilgi göstermediği ve dolayısıyla da finansal okuryazar olmadıklarını göstermektedir. Bu uçurumun giderilebilmesi için finansal eğitimin toplumun her kesimine ulaştırılması gerekliliğini göz önüne sermektedir (ING Bank, 2012).

Türk Eğitim Derneği'nin 2012 yılında eğitim konularında faaliyet gösteren bağımsız bir düşünce kuruluşu olan Tedmem'in bu yazısındaki amacı ulusal ve uluslararası finansal okuryazarlık araştırmaları hakkında veriler sunmaktır. Bu veriler şunlardır:

- Visa Europe (2011) tarafından yayımlanan raporda, OECD tarafından oluşturulmuş, Finansal Eğitimde Uluslararası İşbirliği Platformu'nun 15 üyesi içinde Türkiye'nin finansal eğitim alanında ülke olarak bir projesi bulunmayan tek ülke olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.
- PISA 2012 değerlendirilmesinde ilk defa finansal okuryazarlık yeni bir alan olarak tanımlanmıştır. Finansal okuryazarlık alanında verisi bulunan 15 ülke içinde en yüksek performansı Çin almıştır.
- Türkiye 2012 yılında Dünya Bankası ve 2015 yılında OECD alt kuruluşu olan INFE tarafından yapılan finansal okuryazarlık değerlendirmelerine katılmamıştır.
- OECD 2016 raporuna göre, birçok ülkede gerçekleştirilen finansal okuryazarlık seviyelerinin ve geliştirilmesine dair çalışmaların Türkiye'de gerçekleştirilmediği vurgulanmaktadır (TEDMEM, 2016).

Er, Temizel, Özdemir, Sönmez tarafından Eskişehir, Bursa ve İstanbul'da faaliyet gösteren 5 devlet üniversitesinde öğrenim gören 824 öğrenciyi kapsayan bir araştırmaya göre öğrencilerin eğitim alanlarının finansal okuryazarlık seviyelerinde önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle öğrenim alanı finansal eğitime değinen veya bu alanda bilgi birikimini gerektiren öğrenciler diğerlerine göre daha yüksek seviyede finansal okuryazarlık düzeyine sahiptirler. Ankete katılan öğrencilerinin %31,7 oranında yüksek, %30,1 oranında orta, %16 oranında düşük seviyede finansal okuryazar olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Er vd., 2014).

Sermaye Piyasası Kurulu, Borsa İstanbul AŞ. Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, İstanbul Takas ve Saklama Bankası AŞ., Merkez Kayıt Kuruluşu ve Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu işbirliği ile Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması raporu hazırlanmaktadır. Araştırmada 2012’de yapılan anket soruları sorulmuş ve 2012 yılına göre doğru cevap verme oranında %25’in üzerinde artış olduğu görülmektedir (SPK, 2015).

ING Bank Turuncu Damla Kurumsal Sosyal Sorumluluk Programı'nda, Finansal okuryazarlığın teknik boyutundan çok davranışsal boyutuna odaklanılmış ve 5 il ilkokul 3.sınıf ve 4.sınıf 18.374 öğrenciye eğitim verilmektedir. Finansal okuryazar olmama sonucunun gelecekte borçluluk, finansal hatalar ve servet kaybına yol açtığı belirtilmektedir. Ayrıca finansal kararların çocuk yaşta şekillendiğine değinilmektedir. ‘Hiç finansal okuryazarlık eğitimi aldınız mı?’ sorusuna evet diyenler; Avrupa ortalaması %13 iken Türkiye’de %8 oranındadır. ING’nin globalde 12 ülkede, 12.000 kişiyle yaptığı araştırmaya göre; finansal okuryazarlığın okulda öğrenmek isteyenlerin oranı Türkiye’de %70,5’tir (ING Bank Turuncu Damla, 2015).

Barmaki Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini, finansal davranış ve tutumlarını belirlemek ve aralarındaki ilişkiyi saptayabilmek amacıyla doktora tezinde; araştırmaya katılan 500 öğrencinin %11,8’i “çok düşük”, %33,0’ü “düşük”, %43,8’i “orta” finansal okuryazarlık düzeyinde olup, öğrencilerin sadece %11,4’ünün finansal okuryazarlık düzeyinin “yüksek” olduğu ortaya çıkmaktadır (Barmaki, 2015).

Kılıç vd. tarafından gerçekleştirilen ankete 12 farklı fakülteden 40’ar öğrenci ve toplamda da 480 öğrenci katılmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerden finansal okuryazarlık oranı %48 olarak bulunmaktadır. Öğrencilerin finansal bilgi seviyesinin oluşmasında kredi kartı kullanımı ve internet bankacılığının etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca en fazla finansal bilginin bireysel bankacılık alanında olduğu ve en az bilinen konunun yatırım olduğu görülmektedir (Kılıç vd., 2015).

Alkaya ve Yağlı tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama adlı çalışmasında ise 185 İİBF öğrencisi üzerine anket yapılmaktadır. Çalışmayla üniversite öğrencileri ve özellikle de Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF öğrencilerinin finansal bilgi, tutum ve davranışları araştırılmaktadır. İİBF öğrencilerine yapılan anket bulguları incelendiğinde;

öğrencilerin %61,6 ekonomi ve finansal gelişmelerin takibinde interneti, %31,9'u televizyonu takip etmektedir. Öğrencilerin dört işlem sorusunda başarı oranı %89 ancak finansal ürün bilgisi ile ilgili sorulara doğru cevap yüzdesi %14 gibi oldukça düşük olduğu görülmektedir. Soruları cevaplayan öğrencilerin %61,6'sı temel düzey finans bilgisinde başarısız olmaktadır. Öğrencilerin yalnızca %38,4'ü temel seviyede finans bilgisine sahiptir (Alkaya ve Yağlı, 2015).

Tuna ve Ulu 326 İşletme bölümü öğrencisi üzerine, lisans eğitimi gören öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri arasında, bir fark bulunup bulunmadığı araştırılmaktadır. Cinsiyet, yaş ve öğrenim görülen sınıf faktörleri, finansal bilgi seviyesi alanında sahip olunan bilginin dikkate değer bir farklılığa sahip faktörler olduğu sonucuna varılmaktadır (Tuna ve Ulu, 2016).

Danışman, Sezer ve Gümüş'ün Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve geleceği şekillendirecek olan öğrencilerde finansal farkındalığı artırma amacıyla Türkiye'deki üniversite öğrencilerini temsil edeceği varsayımı ile 390 öğrenciye anket çalışması yapılmaktadır. Kamuoyunda İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ortalamanın üstünde bulunması beklentisi olmasına rağmen ileri finansal okuryazar düzeyine ait frekans sayısı düşük çıkmakta, temel düzeyde finans bilgisine sahip oldukları görülmektedir (Danışman vd., 2016).

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasında uzman olan Karataş'ın Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesinde Merkez Bankalarının Rolü Ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İçin Bir Değerlendirme adlı tezinde bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin yükselmesinin sağlıklı finansal kararlar alınmasında son derece önemli bir etkiye sahip olduğu, bunun da bireysel ve ülke bazında finansal istikrarı sağladığı sonucuna varılmaktadır (Karataş, 2017).

Güvenç'in Öğretim Programlarımızda Finansal Okuryazarlık konusu ele alınmaktadır. 7 ilkokul dersi, 4 ilk ve ortaokul düzeyini içeren ders ve 26 ortaokul dersi ile 42 lise dersi olmak üzere 79 ders öğretim programı analiz edilmektedir. Finansal okuryazarlık konusunda açıkça tanımlanmış yeterlilik olmadığı fakat en çok ilkokul derslerinde sosyal bilgiler ve matematik derslerinde tasarruf, bütçe ve bilinçli tüketimle ilgili kavramların olduğu belirlenmektedir. Ancak bu öğrenme çıktıları bir bireyin günlük ihtiyaçlarını ve gelecekteki yaşamlarını sürdürmeleri için yeterli

olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte bireylerin eğitim ihtiyaçları okul dışı yaşantılarına bırakıldığı savunulmaktadır (Güvenç, 2017).

Demirkol ve Erduru tarafından Harran Üniversitesi öğrencilerinin muhasebe finans dersleri hakkındaki genel düşünceleri ile bu derslere ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini (başarı düzeylerini) tespit etmek amacıyla İİBF’de öğrenim gören 481 4.sınıf öğrencisine anket çalışması yapılmaktadır. Yapılan çalışma sonucunda muhasebe finans alanındaki öğrencilerin genel finansal bilgi düzeyinin % 44,63 olduğu bulunmuştur. Öğrenciler muhasebe ve finans derslerinde başarılı iken öğrencilerin yarıdan fazlasının finansal bilgi seviyesinin yetersiz olduğu görülmektedir (Demirkol ve Erduru, 2017).

Başarır ve Sarıhan tarafından Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi İİBF ve Uygulamalı Bilimler Fakültesi öğrencilerinden 407 öğrenciye finansal okuryazarlık seviyelerinin ölçülmesi ve bu düzeylerin hangi değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterdiğinin saptanması amaçlanmaktadır. Çalışma sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin %58 düzeyinde olduğu görülmekte bunda yaş, cinsiyet, sınıf, bölüm gibi faktörlerle birlikte finansal sisteme dahil olup olmamasının da etkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Başarır ve Sarıhan, 2017).

Contuk tarafından Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İİBF İşletme bölümünde kayıtlı 327 öğrenciye anket uygulanmış ve gençlerin almış oldukları eğitimin, finansal bilgi birikimlerine hangi düzeyde katkı sağladığı belirlenmeye çalışılmaktadır. Öğrencilerin temel düzeyde faiz, enflasyon, yatırım bilgisi ve borsanın temel işlevi gibi sorulara çoğunluğun doğru cevap verdiği ve temel finans düzeyinde daha bilgili olduğu tespit edilmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin büyük çoğunluğunun borsa yatırım araçları, hisse senedi - tahvil, yatırım fonları, uzun vade getirisi ve varlık çeşitlendirmesi hakkındaki sorulara yanlış cevap verdiği ve ileri düzeyde finans konusunda daha az bilgi sahibi oldukları belirlenmektedir. Bu nedenle, üniversite öğrencilerinin temel düzeyde finansal bilgiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmaktadır (Contuk, 2018).

Konu ile ilgili ulusal ve uluslararası birçok çalışmanın yapıldığı fakat ülkemize kıyasla diğer ülkelerin bu konudaki çalışmaları çok daha eskiye dayandığı ve çok daha geniş kitlelere ulaşıldığı görülmektedir. Türkiye’deki çalışmalar üniversite öğrencileri gibi belli bir kesime yönelik yapılmakta iken (hatta fakülte bazına

indirgenmektedir) yurt dışındaki bazı ülkeler, belli bir gruba yönelik değil yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi gibi nitelikleri gözetmeksizin doğrudan halka yönelik çalışmalar uygulamaktadırlar. Bu sebeple ulaştıkları kitle daha fazla olmakta ve topladıkları bu verileri daha sonra gruplandırarak karşılaştırma imkanı elde etmişlerdir. Ülkemizde ise bu durum tam tersidir. Dolayısıyla ülke olarak daha kapsamlı verilere ulaşmayı hedeflemeliyiz.

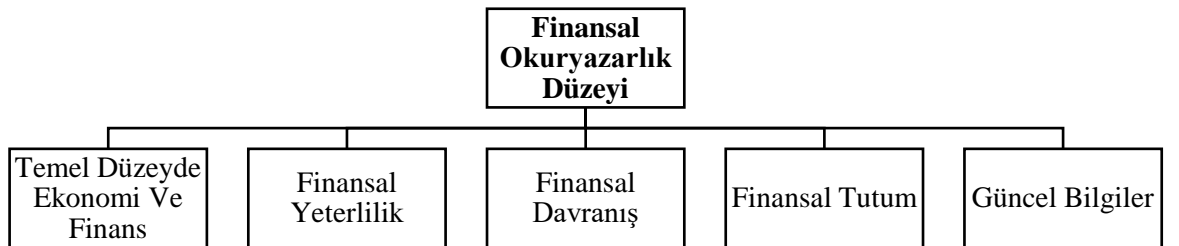
IV. YÖNTEM

A. ARAŞTIRMANIN MODELİ

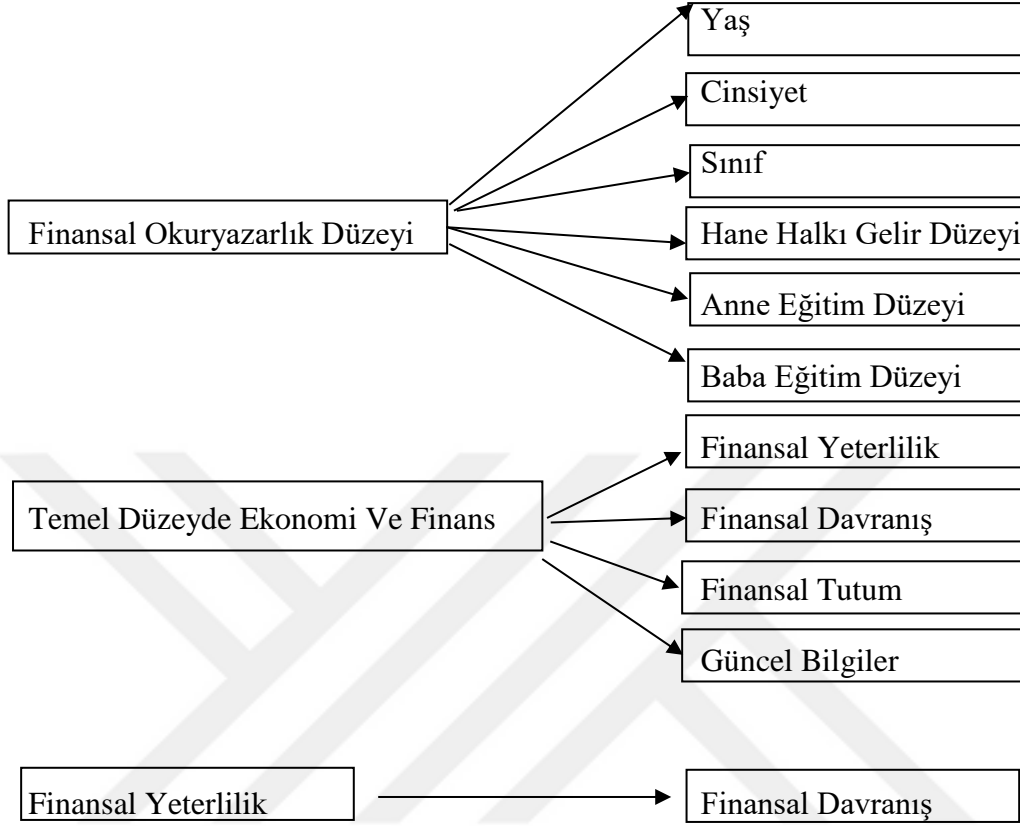
Bu araştırmada betimsel ve ilişkisel bir tarama modeli kullanıldı. Bilindiği üzere ilişkisel tarama modellerinde araştırmaya konu olan değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkisi ortaya konulmaktadır. Bu çalışmada öğrencilerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik, finansal davranış, finansal tutum ve güncel bilgiler düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konması, bu araştırmayı ilişkisel modele yöneltmektedir. Betimsel tarama modelinde ise, öğrencilerin sahip olduğu özellikler bağlamında araştırmada yer alan değişken/değişkenlerin durumu ortaya konulmaktadır. Bu araştırmada öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf, hane halkı gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyinin finansal okuryazarlık düzeylerini hangi yönde etkilediği ortaya konuldu. Bu yönüyle de araştırma betimsel bir tarama modelidir.

Araştırmaya konu olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri “temel düzeyde ekonomi ve finans, finansal yeterlilik, finansal davranış, finansal tutum ve güncel bilgiler” olmak üzere 5 boyuttan oluşmaktadır.

Şekil 1: Finansal Okuryazarlık Düzeyi İçerisinde Yer Alan Boyutlar

Şekil 2: Finansal Okuryazarlık Düzey Modeli

B. VERİLERİN TOPLANMASI

Çalışmada, verilerin elde edilmesi amacı ile anket yöntemine başvurulmuş olup anket soruları yüz yüze anket tekniğinden yararlanılarak 2018 Ekim döneminde katılımcılara ulaştırıldı. Anketlerin cevaplanması esnasında çalışanların isim ve soyad bilgileri talep edilmemiş, böylece gizlilik esnasından hareketle ankette yer alan sorulara objektif yanıtlar verilmesi amaçlanmaktadır. Toplam 47 sorudan oluşan anket içerisinde dokuz bölüm yer almaktadır. Birinci bölümde katılımcıların bireysel bilgiler ve sosyo-demografik özelliklerine yönelik “cinsiyet, yaş, fakülte, sınıf, hane halkı gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, herhangi bir bankada hesabın olup olmama durumu, internet bankacılığı kullanma durumu, kredi kartının varlığı” sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ülke ekonomimiz hakkındaki bilgilere yönelik (4 soru) sorular; üçüncü bölümde temel düzeyde ekonomi ve finans ile ilgili (6 soru) sorular; dördüncü bölümde bireylerin finans hakkındaki genel görüşlerine yönelik (7 soru) sorular; beşinci bölümde finansal yeterliliğe yönelik (5 soru) sorular; altıncı bölümde matematik ve faiz hesaplamalarına yönelik (3 soru) sorular; yedinci bölümde finansal

davranışa yönelik (4 soru) sorular; sekizinci bölümde finansal tutuma yönelik (4 soru) sorular ve dokuzuncu bölümde güncel bilgilere yönelik (4 soru) sorular yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 24 paket programından (Statistical Package for the Social Science) yararlanılmaktadır. Elde edilen veriler ise ilgili bölümlerde tablolaştırılarak sunulmaktadır.

C. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, Kırıkkale Üniversitesi'nde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak ise, evrenin çok geniş olması, düşük maliyet gerektirmesi ve uygulanması kolay olmasından ötürü tesadüfi olmayan örneklem yöntemlerinden "kolayda örneklem" metodu tercih edildi. Bu yöntemde araştırmacı arzu ettiği kişi/kişileri çalışmaya dahil eder. Bu nedenle, kolayda örneklem yönteminde anketi cevaplayan kişilerin her biri araştırmaya dahil edilir.

Söz konusu örneklemin yeterli olup olmadığı konusunda büyük evrene sahip kitlelerde örneklem hatasının (d) 0.05; olayın evrende gözlemlenme oranının (p) 0.5 ve olayın evrende gözlemlenmemesi oranının (q) 0.5 olduğu durumda geçerli olan hesaplama yöntemi kullanıldı. Söz konusu değerlere göre erişilmesi gereken kişi sayısı 384'tür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 50).

D. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Güvenilirlik Katsayısı:

Araştırmanın gerçekleştirilmesi amacı ile kullanılan anket formundaki ölçek ifadelerinin güvenilirliklerinin test edilmesinde Cronbach's Alpha tekniğine başvuruldu. Bilindiği üzere, güvenilirlik herhangi bir ölçüme ait elde edilen genel puanların ve ölçeğe ait alt boyutların toplam puanların doğru, sağlam ve güçlülük düzeyini belirlemeye yönelik tahmini değerdir (Şencan, 2015: 15). Test sonucunda elde edilen alfa değeri (α) testin homojenliğinin göstergesi olarak kabul edilir ve ölçek ifadeleri aşağıdaki gibi aralıklandırılır: (Kalaycı, 2005: 405).

Tablo 1: Cronbach's Alpha katsayısı için güvenilirlik düzeyleri

$\alpha < 0.50$	Ölçek güvenilir değildir
$0.50 < \alpha < 0.60$	Ölçek düşük düzeyde güvenilir
$0.60 < \alpha < 0.70$	Ölçek kabul edilebilir düzeyde güvenilir
$0.70 < \alpha < 0.90$	Ölçek iyi düzeyde güvenilir
$\alpha > 0.90$	Ölçek çok iyi düzeyde güvenilir

Tablo 2: Cronbach's Alpha Tekniğine İlişkin Çözümleme Sonuçları

Cronbach's Alpha Katsayısı	Madde Sayısı
.76	23

Tablo 2'den de görüldüğü üzere, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini ortaya koyan ölçek ifadelerinin .76'lık düzeyde bir güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir. Yukarıda oluşan değerden de anlaşılacağı üzere, söz konusu ölçek ifadelerinin iyi düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Normallik Analizi

Araştırmada, anket yöntemi sonucu elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan bir diğer test tekniği de normallik testidir. Bu test, parametrik test yöntemlerinin kullanılabilirliğinin temel bir şartı olan “verilerin normal bir dağılıma sahip olma” koşulunu ortaya koyan bir test tekniğidir. Normallik testinde Skewness ve Kurtosis değerlerinin -2 ile +2 aralığında olması beklenmektedir. Bu koşulun yerine geldiği durumlarda verilerin normal dağılıma sahip olduğu varsayılır.

Tablo 3: Normallik Testi Sonuçları

	İstatistik	Standart Hata
Skewness	-.155	.113
Kurtosis	.072	.225

Skewness ve kurtosis değerlerinden de anlaşılacağı üzere, anket uygulaması sonucunda elde edilen verilerin normal bir dağılım gösterdiği sonucu ortaya çıkmaktadır (George ve Mallery, 2010: 10).

Katılımcılara Ait Genel Betimsel İstatistikler

Tablo 4: Katılımcının Yaşı

	Kişi Sayısı	Yüzde
18 ve altı yaş	48	10.3
19-21 yaş	279	59.7
22-24 yaş	109	23.3
25-27 yaş	18	3.9
28 yaş ve üstü	13	2.8
Toplam	467	100.0

Katılımcıların yaş dağılımlarında %10.3'ü 18 ve altı yaş; %59.7'si 19-21 yaş; %23.3'ü 22-24 yaş; %3.9'u 25-27 yaş ve %2.8'i 28 yaş ve üstündedir.

Tablo 5: Katılımcının Cinsiyeti

	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadın	280	60.0
Erkek	187	40.0
Toplam	467	100.0

Katılımcıların cinsiyet dağılımlarında %60'ının kadın; %40'ının erkek olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 6: Katılımcının Fakültesi

	Kişi Sayısı	Yüzde
Diş Hekimliği	38	8.1
Eğitim	38	8.1
Fen Edebiyat	49	10.5
Güzel Sanatlar	29	6.2
Hukuk	33	7.1
İİBF	53	11.3
İslami İlimler	34	7.3
Mühendislik	56	12.0
Sağlık Bilimleri	39	8.4
Spor Bilimleri	32	6.9
Tıp	32	6.9
Veteriner	34	7.3
Toplam	467	100.0

Katılımcıların fakülte dağılımlarında %8.1'inin diş hekimliği ve eğitim fakültesi; %10.5'inin fen-edebiyat fakültesi; %6.2'sinin güzel sanatlar fakültesi; %7.1'inin hukuk fakültesi; %11.3'ünün İİBF fakültesi; %7.3'ünün islami ilimler fakültesi; %12'sinin mühendislik fakültesi; %8.4'ünün sağlık bilimler fakültesi; %6.9'unun spor bilimleri ve tıp fakültesi ve %7.3'ünün veteriner fakültesinde okudukları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7: Katılımcının Sınıfı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Hazırlık	122	26.1
Birinci Sınıf	101	21.6
İkinci Sınıf	109	23.3
Üçüncü Sınıf	135	28.9
Toplam	467	100.0

Katılımcıların sınıf dağılımlarında %26.1'inin hazırlık sınıfında; %21.6'sının birinci sınıf; %23.3'ünün ikinci sınıf ve %28.9'unun üçüncü sınıfta olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 8: Hane Halkı Geliri

	Kişi Sayısı	Yüzde
1000 TL ve altı	31	6.6
1000 TL- 2000 TL arası	75	16.1
2000 TL-3000 TL arası	128	27.4
3000 TL ve Üzeri	233	49.9
Toplam	467	100.0

Katılımcıların hane halkı gelir düzeyi dağılımlarında %6.6'sının 1000 TL ve altı gelire; %16.1'inin 1000-2000 TL arası gelire; %27.4'ünün 2001-3000 TL gelire ve %49.9'unun 3001 TL ve üzeri bir gelire sahip oldukları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 9: Anne Eğitim Durumu

	Kişi Sayısı	Yüzde
İlköğretim	188	40.3
Ortaöğretim	169	36.2
Yükseköğretim	110	23.6
Toplam	467	100.0

Katılımcıların annelerinin eğitim durumu dağılımlarında %40.3'ünün annesinin ilköğretim; %36.2'sinin annesinin ortaöğretim ve %23.6'sının annesinin yükseköğretim mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 10: Baba Eğitim Durumu

	Kişi Sayısı	Yüzde
İlköğretim	102	21.8
Ortaöğretim	182	39.0
Yükseköğretim	183	39.2
Toplam	467	100.0

Katılımcıların babalarının eğitim durumu dağılımlarında %21.8'inin babasının ilköğretim; %39'unun babasının ortaöğretim ve %39.2'sinin babasının ise yükseköğretim mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 11: Herhangi bir bankada hesabınız var mı?

	Kişi Sayısı	Yüzde
Var	396	84.8
Yok	71	15.2
Toplam	467	100.0

Katılımcıların herhangi bir bankadaki hesabının varlığına yönelik dağılımlarda %84.8'inin bankada hesabının olduğu; %15.2'sinin ise olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 12: İnternet bankacılığı kullanıyor musunuz?

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	364	77.9
Hayır	103	22.1
Toplam	467	100.0

Katılımcıların internet bankacılığı kullanma durumuna yönelik dağılımlarda %77.9'unun internet bankacılığının olduğu; %22.1'inin ise olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 13: Kredi kartınız var mı?

	Kişi Sayısı	Yüzde
Var	272	58.2
Yok	195	41.8
Toplam	467	100.0

Katılımcıların kredi kartı dağılımlarında %58.2'sinin kredi kartı olduğu; %41.8'inin ise kredi kartı olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 14: Finansal okuryazarlık deyince aklınıza ne gelmektedir?

	Kişi Sayısı	Yüzde
Fikrim yok	220	47.1
Diğer	27	5.8
Para, Para Yönetimi. Finansı Takip Etmek, Ekonomik Bilinçlilik	190	40.7
Bankacılık	23	4.9
Borsa	7	1.5
Toplam	467	100.0

Katılımcıların finansal okuryazarlığa yönelik düşüncelerinde %47.1'i finansal okuryazarlığına yönelik herhangi bir fikri olmadığını ortaya koyarken; %40.7'si para, para yönetimi, finansı takip etmek, ekonomik bilinçlilik; %4.9'u bankacılık ve %1.5'i ise borsa olarak görmektedir.

Tablo 15: Net asgari ücret yaklaşık ne kadardır?

	Kişi Sayısı	Yüzde
1100	1	.2
1200	6	1.3
1250	3	.6
1300	3	.6
1400	15	3.2
1450	2	.4
1463	1	.2
1500	10	2.1
1530	1	.2
1600	190	40.7
1601	1	.2
1602	1	.2
1603	52	11.1
1603	2	.4
1604	33	7.1
1605	4	.9

Tablo 15-devamı: Net asgari ücret yaklaşık ne kadardır?

1606	4	.9
1607	1	.2
1630	1	.2
1639	1	.2
1640	2	.4
1647	1	.2
1650	21	4.5
1653	1	.2
1658	1	.2
1670	2	.4
1680	6	1.3
1681	1	.2
1683	2	.4
1690	1	.2
1700	26	5.6
1744	1	.2
1750	15	3.2
1770	1	.2
1780	1	.2
1800	32	6.9
1840	1	.2
1850	1	.2
1900	5	1.1
2000	8	1.7
2006	2	.4
2030	1	.2
2300	1	.2
2600	2	.4
Toplam	467	100.0

Katılımcıların “Net asgari ücret yaklaşık ne kadardır?” sorusuna verdikleri cevaplarda, katılımcıların asgari ücreti daha çok net 1600 TL olarak gördükleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 16: Dolar kuru yaklaşık ne kadardır?

	Kişi Sayısı	Yüzde
6 TL	397	85.0
2 TL	1	.2
5 TL	40	8.6
7 TL	28	6.0
10 TL	1	.2
Toplam	467	100.0

Katılımcıların “Dolar kuru yaklaşık ne kadardır?” sorusuna verdikleri cevaplarda, katılımcıların dolar kurunu daha çok 6 TL olarak gördükleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 17: Euro kuru yaklaşık ne kadardır?

	Kişi Sayısı	Yüzde
6 TL	134	28.7
5 TL	3	.6
3 TL	1	.2
7 TL	303	64.9
8 TL	26	5.6
Toplam	467	100.0

Katılımcıların “Euro kuru yaklaşık ne kadardır?” sorusuna verdikleri cevaplarda, katılımcıların Euro kurunu daha çok 7 TL olarak gördükleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 18: Finans ile ilgili kararları hangi kanallar aracılığı ile elde ediyorsunuz?

	Kişi Sayısı	Yüzde
Kendi Tecrübelerim	55	11.8
Aile/Akrabalar/Arkadaşlar	116	24.8
Okul	44	9.4
İnternet/Tv	206	44.1
Banka	32	6.9
Diğer	14	3.0
Toplam	467	100.0

Katılımcıların finans ile ilgili kararları elde etme aracına yönelik dağılımlarda %11.8'inin finans ile ilgili kararları kendi tecrübeleri; %24.8'inin aile/akraba/arkadaşlar; %9.4'ünün okuldan; %44.1'inin internet/TV'den; %6.9'unun bankadan; %3'ünün ise diğer yollardan elde ettikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 19: En çok hangi konuda harcama yaptığınızı düşünüyorsunuz?

	Kişi Sayısı	Yüzde
Gıda	141	30.2
Eğitim	119	25.5
Giyim	106	22.7
Konaklama	37	7.9
Seyahat/Yolculuk	27	5.8
Diğer	37	7.9
Toplam	467	100.0

Katılımcıların en çok hangi konuda harcama yaptıklarına yönelik dağılımlarda %30.2'sinin gıda; %25.5'inin eğitim; %22.7'sinin giyim; %7.9'unun konaklama; %5.8'inin seyahat/yolculuk ve %7.9'unun ise diğer konularda harcama yaptıkları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 20: Sizce finansal eğitim hayatın her alanında mı gereklidir yoksa sadece alışveriş yaparken ya da bankacılık işlemlerinde mi gereklidir?

	Kişi Sayısı	Yüzde
İş hayatında	18	3.9
Aile hayatında	13	2.8
Finans İşlemlerinde	40	8.6
Her alanda	396	84.8
Toplam	467	100.0

Katılımcıların finansal eğitimin hayatında her alanında gerekli midir, yoksa sadece alışveriş yaparken ya da bankacılık işlemlerinde mi gereklidir? Sorusuna yönelik verdikleri cevaplarda %3.9'u finansal eğitimi iş hayatında; %2.8'i aile hayatında; %8.6'sı finans işlemlerinde ve %84.8'i her alanda gereklidir cevabında bulunmaktadır.

Tablo 21: Ekonomik ve finansal gelişmeleri hangi sıklıkla takip ediyorsunuz?

	Kişi Sayısı	Yüzde
Her Gün	76	16.3
Haftada bir kaç kez	200	42.8
Ayda bir kez	122	26.1
Hiç	69	14.8
Toplam	467	100.0

Katılımcıların ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığına yönelik dağılımlarında %16.3'ü her gün; %42.8'i haftada birkaç kez; %26.1'i ayda bir kez takip ettiğini; %14.8'i ise hiç takip etmediğini ifade etmektedir.

Tablo 22: Bütçe planlaması yapar mısınız ve buna uyar mısınız?

	Kişi Sayısı	Yüzde
Her zaman	88	18.8
Bazen	163	34.9
Genelde	155	33.2
Hiç	61	13.1
Toplam	467	100.0

Katılımcıların bütçe planlama yapıp bu plana uyup uymama durumlarına yönelik elde edilen sonuçlarda %18.8'i her zaman; %34.9'u bazen; %33.2'si genelde planlama yaptığını ifade etmişken; %13.1'i ise hiç planlama yapmadığını ifade etmektedir.

Tablo 23: Gelecek için yaptığınız planlar en çok ne kadar uzun sürelidir?

	Kişi Sayısı	Yüzde
6 aydan az	116	24.8
6 ay-1 yıl arası	108	23.1
1-5 yıl arası	168	36.0
Plan yapmam	75	16.1
Toplam	467	100.0

Katılımcıların gelecek için yaptıkları planların en çok ne kadar uzun sürelidir? Sorusuna verdikleri cevaplarda %24.8'i 6 aydan az; %23.1'i 6 ay-1 yıl; %36'sı 1-5 yıl sürdüğünü dile getirmekte iken; %16.1'i ise plan yapmadığını dile getirmektedir.

Tablo 24: Sizce finansal eğitim okulda mı alınmalı yoksa herkes kendi bireysel çabası ile mi almalı?

	Kişi Sayısı	Yüzde
Okulda	184	39.4
Bireysel araştırma ile	138	29.6
Finans ile ilgili kurumlarda	112	24.0
Diğer	33	7.1
Toplam	467	100.0

Katılımcıların “finansal eğitim okulda mı alınmalı yoksa herkes kendisi bireysel çabası ile mi almalı? Sorusuna verdikleri cevaplarda %39.4’ü okulda alınmalı; %29.6’sı bireysel araştırma ile alınmalı; %24’ü finans ile ilgili kurumlarda alınmalı cevabında bulunmaktadırlar.

Tablo 25: Tasarruf hesabına yıllık % 2 faiz oranı ile 1000 TL yatıran kişinin hesaptan para çekmemesi ve para yatırmaması şartıyla, birinci yılın sonunda faizle birlikte hesabında ne kadar parası olacaktır?

	Kişi Sayısı	Yüzde
1020 TL	367	78.6
1000 TL	25	5.4
1200 TL	62	13.3
2000 TL	13	2.8
Toplam	467	100.0

Katılımcılar, “Tasarruf hesabına yıllık % 2 faiz oranı ile 1000 TL yatıran kişinin hesaptan para çekmemesi ve para yatırmaması şartıyla, birinci yılın sonunda faizle birlikte hesabında ne kadar parası olacaktır?” sorusuna verdikleri cevaplarda %78.6’sı 1020 TL; %5.4’ü 1000 TL; %13.3’ü 1200 TL ve %2.8’i ise 2000 TL cevabında bulunmaktadır.

Tablo 26: Yukarıdaki Soruya göre, beş yılsonunda kişinin hesabında ne kadar para olacaktır?

	Kişi sayısı	Yüzde
1100 TL den fazla	194	41.5
Tam 1100 TL	177	37.9
1100 TL den az	25	5.4
Bilmiyorum	71	15.2
Toplam	467	100.0

Katılımcıların “Tasarruf hesabına yıllık % 2 faiz oranı ile 1000 TL yatıran kişinin hesaptan para çekmemesi ve para yatırmaması şartıyla, birinci yılın sonunda faizle birlikte hesabında ne kadar parası olacaktır?” sorusu baz alınarak “beş yıl sonunda kişinin hesabında ne kadar para olacaktır?” sorusuna verdikleri cevaplarda

%41.5'i 1100 TL den fazla; %37.9'u tam 1100 TL; %5.4'ü 1100 TL'den az ve %15.2'si ise bilmiyorum cevabında bulunmaktadır.

Tablo 27: Zeynep ve Mehmet aynı yaşıdadır. Zeynep 10 yaşından itibaren her yıl 100 TL, Mehmet 20 yaşından itibaren her yıl 200 TL bankaya faize para yatırıyor. 30 yaşına geldiklerinde hangisinin hesabında daha fazla parası vardır?

	Kişi Sayısı	Yüzde
Eşit miktarda paraları vardır	287	61.5
Mehmet. Çünkü her yıl daha fazla miktarda birikim yapmıştır.	82	17.6
Zeynep. Çünkü daha uzun yıl yatırım yapmıştır.	98	21.0
Toplam	467	100.0

Katılımcıların “Zeynep ve Mehmet aynı yaşıdadır. Zeynep 10 yaşından itibaren her yıl 100 TL, Mehmet 20 yaşından itibaren her yıl 200 TL bankaya faize para yatırıyor. 30 yaşına geldiklerinde hangisinin hesabında daha fazla parası vardır?” sorusuna verdikleri cevaplarda %61.5'inin eşit miktarda paraları vardır; %17.6'sı Mehmet. Çünkü her yıl daha fazla miktarda birikim yapmıştır.”; %21'i “Zeynep. Çünkü daha uzun yıl yatırım yapmıştır.” cevabında bulunmaktadır.

E. FİNANSAL DAVRANIŞ BOYUTUNA YÖNELİK BETİMSSEL İSTATİSTİKLER

Araştırmanın bu kısmında finansal davranış boyutu içerisinde yer alan ifadelere katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen veriler betimleyici analiz ile incelenmektedir. Bu boyutta 4 ifadeden oluşan 3'lü likert tipli ölçek ifadeleri yer almaktadır. Ölçek içerisinde;

“Gelir ve giderlerim için bütçe yapar ve uygularım. Yatırım kararı alırken risk ve getirisini dikkate alırım. Beklenmedik durumlarda kullanabilmek için bir miktar mali kaynak ayırırım. Paramı en iyi nasıl yöneteceğim konusunda endişe duyarım.” gibi ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeler katılıyorum, katılmıyorum ve fikrim yok tarzında şekillendirildi.

Tablo 28'de katılımcıların finansal davranış boyutuna yönelik görüşlerini incelemek amacıyla sorulan sorulara verilen cevapları içermektedir. Burada her bir ifade için katılımcı sayıları, yüzde dağılımları ve bu ifadelerin ortalama ve standart sapma değerlerine yer verildi.

Tablo 28: “Finansal Davranış” Boyutuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Gelir ve giderlerim için bütçe yapar ve uygularım.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	109	23.3		
Fikrim Yok	34	7.3	2.46	0.847
Katılıyorum	324	69.4		
Toplam	467	100.0		
Yatırım kararı alırken risk ve getirisini dikkate alırım.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	72	15.4		
Fikrim Yok	66	14.1	2.55	0.746
Katılıyorum	329	70.4		
Toplam	467	100.0		
Beklenmedik durumlarda kullanabilmek için bir miktar mali kaynak ayırırım.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	110	23.6		
Fikrim Yok	33	7.1	2.46	0.849
Katılıyorum	324	69.4		
Toplam	467	100.0		
Paramı en iyi nasıl yöneteceğim konusunda endişe duyarım.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	162	34.7		
Fikrim Yok	52	11.1		
Katılıyorum	253	54.2	2.19	0.923
Toplam	467	100.0		

Tablo 28 incelendiğinde katılımcıların finansal davranış boyutu içerisinde yer alan ifadelerin tümüne cevap verdiği görülmektedir. Bu ifadeler içerisinde katılımcıların en yüksek düzeyli katılımı “Yatırım kararı alırken risk ve getirisini dikkate alırım.” ifadesi ile en düşük katılımı ise “Paramı en iyi nasıl yöneteceğim konusunda endişe duyarım.” ifadesi sağladığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 28’de “Gelir ve giderlerim için bütçe yapar ve uygularım.” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %69.4’ünün “katılıyorum” ve %7.3’ünün “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 28’de “Yatırım kararı alırken risk ve getirisini dikkate alırım.” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %70.4’ünün “katılıyorum” ve %14.1’inin “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 28’de “Beklenmedik durumlarda kullanabilmek için bir miktar mali kaynak ayırırım.” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %69.4’ünün “katılıyorum” ve %7.1’inin “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 28’de “Paramı en iyi nasıl yöneteceğim konusunda endişe duyarım.” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %54.2’sinin “katılıyorum” ve %11.1’inin “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

F. FİNANSAL TUTUM BOYUTUNA YÖNELİK BETİMSSEL İSTATİSTİKLER

Araştırmanın bu kısmında finansal tutum boyutu içerisinde yer alan ifadelere, katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen veriler betimleyici analiz ile incelenerek sonuçları sunulmaktadır. Bu boyutta 4 ifadeden oluşan 3’lü likert tipli ölçek ifadeleri yer almaktadır. Ölçek içerisinde;

“Parayı uzun dönem saklamaktansa harcamayı tercih ederim. Borç, fatura vb. ödemelerimi zamanında yaparım. Bir şeyi satın almadan önce mali gücümün yeterli olup olmadığını göz önünde bulundururum. Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum.” gibi ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeler katılıyorum, katılmıyorum ve fikrim yok tarzında şekillendirildi.

Tablo 29’da katılımcıların finansal tutum boyutuna yönelik görüşlerini incelemek amacıyla sorulan sorulara verilen cevapları içermektedir. Burada her bir ifade için katılımcı sayıları, yüzde dağılımları ve bu ifadelerin ortalama ve standart sapma değerlerine yer verildi.

Tablo 29: “Finansal Tutum” Boyutuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Parayı uzun dönem saklamaktansa harcamayı tercih ederim.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	236	50,5		
Fikrim Yok	53	11,3	1.88	0.934
Katılıyorum	178	38,1		
Toplam	467	100,0		
Borç, fatura vb. ödemelerimi zamanında yaparım.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	52	11,1		
Fikrim Yok	48	10,3	2.67	0.666
Katılıyorum	367	78,6		
Toplam	467	100,0		
Bir şeyi satın almadan önce mali gücümün yeterli olup olmadığını göz önünde bulundururum.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	68	14,6		
Fikrim Yok	29	6,2	2.65	0.722
Katılıyorum	370	79,2		
Toplam	467	100,0		
Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	289	61,9		
Fikrim Yok	67	14,3	1.62	0.844
Katılıyorum	111	23,8		
Toplam	467	100,0		

Tablo 29 incelendiğinde katılımcıların finansal davranış boyutu içerisinde yer alan ifadelerin tümüne cevap verdiği görülmektedir. Bu ifadeler içerisinde katılımcıların en yüksek düzeyli katılımı “Yatırım kararı alırken risk ve getirisini dikkate alırım.” ifadesi ile en düşük katılımı ise “Paramı en iyi nasıl yöneteceğim konusunda endişe duyarım.” ifadesi sağladığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 29’da “Gelir ve giderlerim için bütçe yapar ve uygularım.” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %69.4’ünün “katılıyorum” ve %7.3’ünün “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 29’da “Yatırım kararı alırken risk ve getirisini dikkate alırım.” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %70.4’ünün “katılıyorum” ve %14.1’inin “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 29’da “Beklenmedik durumlarda kullanabilmek için bir miktar mali kaynak ayırırım.” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %69.4’ünün “katılıyorum” ve %7.1’inin “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 29’da “Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum.” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %23.8’inin “katılıyorum” ve %14.3’ünün “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

G. GÜNCEL BİLGİLER BOYUTUNA YÖNELİK BETİMSSEL İSTATİSTİKLER

Araştırmanın bu kısmında güncel bilgiler boyutu içerisinde yer alan ifadelere katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen veriler betimleyici analiz ile

incelenmektedir. Bu boyutta 4 ifadeden oluşan 3'lü likert tipli ölçek ifadeleri yer almaktadır. Ölçek içerisinde;

“Ülkemizde kdv oranı tüm ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.

Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.

Eurobond, yurt dışında, Euro ve Dolar gibi işlem hacmi yüksek döviz cinsinden ihraç edilen borçlanma senetleridir.

2018 yılında Bitcoin ülkemizde yasallaşmıştır.” gibi ifadeler yer almaktadır.

Bu ifadeler katılıyorum, katılmıyorum ve fikrim yok tarzında şekillendirildi.

Tablo 30 katılımcıların güncel bilgiler boyutuna yönelik görüşlerini incelemek amacıyla sorulara verilen cevapları içermektedir. Burada her bir ifade için katılımcı sayıları, yüzde dağılımları ve bu ifadelerin ortalama ve standart sapma değerlerine yer verildi.

Tablo 30: “Güncel Bilgiler” Boyutuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Ülkemizde kdv oranı tüm ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	162	34.7		
Fikrim Yok	130	27.8	2.03	0.850
Katılıyorum	175	37.5		
Toplam	467	100.0		

Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	53	11.3		
Fikrim Yok	195	41.8	2.36	0.676
Katılıyorum	219	46.9		
Toplam	467	100.0		

Tablo 30-devamı: “Güncel Bilgiler” Boyutuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Eurobond, yurt dışında, Euro ve Dolar gibi işlem hacmi yüksek döviz cinsinden ihraç edilen borçlanma senetleridir.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	34	7.3		
Fikrim Yok	281	60.2	2.25	0.579
Katılıyorum	152	32.5		
Toplam	467	100.0		

2018 yılında Bitcoin ülkemizde yasalaşmıştır.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	121	25.9		
Fikrim Yok	186	39.8	2.08	0.772
Katılıyorum	160	34.3		
Toplam	467	100.0		

Tablo 30 incelendiğinde katılımcıların Güncel Bilgiler boyutu içerisinde yer alan ifadelerin tümüne cevap verdiği görülmektedir. Bu ifadeler içerisinde katılımcıların en yüksek düzeyli katılımı “Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.” ifadesi ile en düşük katılımı ise “Ülkemizde kdv oranı tüm ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.” ifadesi sağladığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 30’da “**Ülkemizde kdv oranı tüm ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.**” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %37.5’inin “katılıyorum” ve %27.8’inin “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 30’da “**Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.**” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye

%46.9'unun "katılıyorum" ve %41.8'inin "fikrim yok" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 30'da "**Eurobond, yurt dışında, Euro ve Dolar gibi işlem hacmi yüksek döviz cinsinden ihraç edilen borçlanma senetleridir.**" ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve "olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye" olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %32.5'inin "katılıyorum" ve %60.2'sinin "fikrim yok" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 30'da "**2018 yılında Bitcoin ülkemizde yasalaşmıştır.**" ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve "olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye" olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %34.3'ünün "katılıyorum" ve %39.8'inin "fikrim yok" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

H. FİNANSAL YETERLİLİK BOYUTUNA YÖNELİK BETİMSSEL İSTATİSTİKLER

Araştırmanın bu kısmında finansal yeterlilik boyutu içerisinde yer alan ifadelere katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen veriler betimleyici analiz ile incelendi ve raporlandı. Bu boyutta 5 ifadeden oluşan 3'lü likert tipli ölçek ifadeleri yer almaktadır. Ölçek içerisinde;

"Finansal okuryazarlık konusunda kendimi yeterli görüyorum."²⁰

Üniversite eğitimi öncesi para idaresinin farklı yönlerine ilişkin bir ders almak ister miydiniz?

Üniversite eğitimi öncesi alınan bu eğitimin çocukluk, gençlik dönemleriniz açısından finansal okuryazarlığınıza olumlu katkıda bulunacağını düşünüyor musunuz?

Üniversitemizde Temel Güncel Finans eğitimi verilse katılmak ister miydiniz?

Bunun ekonomik hayatınıza, iş hayatınıza ve aile hayatınızda etkili olacağını düşünüyor musunuz?" gibi ifadeler yer almaktadır.

---

²⁰ "Finansal Okuryazarlık Konusunda Kendimi Yeterli Görüyorum" sorusu katılıyorum, katılmıyorum ve fikrim yok tarzında şekillendirildi.

Bu ifadeler evet, hayır ve fikrim yok tarzında şekillendirildi.

Tablo 31 katılımcıların finansal yeterlilik boyutuna yönelik görüşlerini incelemek amacıyla sorulan sorulara verilen cevapları içermektedir. Burada her bir ifade için katılımcı sayıları, yüzde dağılımları ve bu ifadelerin ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmektedir.

Tablo 31: Finansal Yeterlilik Boyutuna Yönelik Elde Edilen Betimsel İstatistikler

Finansal okuryazarlık konusunda kendimi yeterli görüyorum.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	304	65.1		
Fikrim Yok	76	16.3	1.54	0.789
Katılıyorum	87	18.6		
Toplam	467	100.0		

Üniversite eğitimi öncesi para idaresinin farklı yönlerine ilişkin bir ders almak ister miydiniz?				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Hayır	130	27.8		
Fikrim Yok	58	12.4	2.32	0.881
Evet	279	59.7		
Toplam	467	100.0		

Üniversite eğitimi öncesi alınan bu eğitimin çocukluk, gençlik dönemleriniz açısından finansal okuryazarlığınıza olumlu katkıda bulunacağını düşünüyor musunuz?				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Hayır	57	12.2		
Fikrim Yok	59	12.6	2.63	0.692
Evet	351	75.2		
Toplam	467	100.0		

**Tablo 31-devamı: Finansal Yeterlilik Boyutuna Yönelik Elde Edilen
Betimsel İstatistikler**

Üniversitemizde Temel Güncel Finans eğitimi verilse katılmak ister miydiniz?				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Hayır	109	23.3		
Fikrim Yok	97	20.8	2.33	0.829
Evet	261	55.9		
Toplam	467	100.0		

Bunun ekonomik hayatınıza, iş hayatınıza ve aile hayatınızda etkili olacağını düşünüyor musunuz?				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Hayır	40	8.6		
Fikrim Yok	53	11.3	2.72	0.613
Evet	374	80.1		
Toplam	467	100.0		

Tablo 31 incelendiğinde katılımcıların Finansal Yeterlilik boyutu içerisinde yer alan ifadelerin tümüne cevap verdiği görülmektedir. Bu ifadeler içerisinde katılımcıların en yüksek düzeyli katılımı “Bunun ekonomik hayatınıza, iş hayatınıza ve aile hayatınızda etkili olacağını düşünüyor musunuz?” ifadesi ile en düşük katılımı ise “Finansal okuryazarlık konusunda kendimi yeterli görüyorum.” ifadesi sağladığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 31’de “**Finansal okuryazarlık konusunda kendimi yeterli görüyorum.**” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %18.6’sının “katılıyorum” ve %16.3’ünün “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 31’de “**Üniversite eğitimi öncesi para idaresinin farklı yönlerine ilişkin bir ders almak ister miydiniz?**” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde

sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %59.7'sinin “katılıyorum” ve %12.4'ünün “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 31'de “**Üniversite eğitimi öncesi alınan bu eğitimin çocukluk, gençlik dönemleriniz açısından finansal okuryazarlığınıza olumlu katkıda bulunacağını düşünüyor musunuz?**” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %75.2'sinin “katılıyorum” ve %12.6'sının “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 31'de “**Üniversitemizde Temel Güncel Finans eğitimi verilse katılmak ister miydiniz?**” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %55.9'unun “katılıyorum” ve %20.8'inin “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 31'de “**Bunun ekonomik hayatınıza, iş hayatınıza ve aile hayatınızda etkili olacağını düşünüyor musunuz?**” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %80.1'inin “katılıyorum” ve %11.3'ünün “fikrim yok” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

I. TEMEL DÜZEYDE EKONOMİ ve FİNANS BOYUTUNA YÖNELİK BETİMSSEL İSTATİSTİKLER

Araştırmanın bu kısmında temel düzeyde ekonomi ve finans boyutu içerisinde yer alan ifadelere katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen veriler betimleyici analiz ile incelenmektedir. Bu boyutta 6 ifadeden oluşan 3'lü likert tipli ölçek ifadeleri yer almaktadır. Ölçek içerisinde;

“Hisse senedi getirisine temettü denir.

Türkiye'deki menkul kıymetlerin adı Borsa İstanbul'dur.

Enflasyon satın alma gücünü etkiler.

Eft, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.

Iban, uluslararası banka hesap numarasıdır.

ATM (Automated Teller Machine) kartları ile ilgili, dünyanın her yerinden hiçbir ücret ödenmeden nakit para çekilebilir.” gibi ifadeler yer almaktadır.

Bu ifadeler katılıyorum, katılmıyorum ve fikrim yok tarzında şekillendirildi.

Tablo 32 katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans boyutuna yönelik görüşlerini incelemek amacıyla sorulan sorulara verilen cevapları içermektedir. Burada her bir ifade için katılımcı sayıları, yüzde dağılımları ve bu ifadelerin ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmektedir.

Tablo 32: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Boyutuna Yönelik İstatistikler

Hisse senedi getirisine temettü denir.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	39	8.4	2.05	0.463
Fikrim Yok	366	78.4		
Katılıyorum	62	13.3		
Toplam	467	100.0		
Türkiye’deki menkul kıymetlerin adı Borsa İstanbul’dur.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	38	8.1	2.52	0.643
Fikrim Yok	149	31.9		
Katılıyorum	280	60.0		
Toplam	467	100.0		
Enflasyon satın alma gücünü etkiler.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	10	2.1	2.85	0.409
Fikrim Yok	48	10.3		
Katılıyorum	409	87.6		
Toplam	467	100.0		

**Tablo 32-devamı: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Boyutuna
Yönelik İstatistikler**

Eft, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	200	42.8		
Fikrim Yok	67	14.3	2.00	0.926
Katılıyorum	200	42.8		
Toplam	467	100.0		

Iban, uluslararası banka hesap numarasıdır.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	64	13.7		
Fikrim Yok	32	6.9	2.66	0.707
Katılıyorum	371	79.4		
Toplam	467	100.0		

ATM (Automated Teller Machine) kartları ile ilgili, dünyanın her yerinden hiçbir ücret ödenmeden nakit para çekilebilir.				
	Kişi Sayısı	Yüzde	Ort.	SS.
Katılmıyorum	251	53.7		
Fikrim Yok	61	13.1	1.79	0.910
Katılıyorum	155	33.2		
Toplam	467	100.0		

Tablo 32 incelendiğinde katılımcıların Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans boyutu içerisinde yer alan ifadelerin tümüne cevap verdiği görülmektedir. Bu ifadeler içerisinde katılımcıların en yüksek düzeyli katılımı “Enflasyon satın alma gücünü etkiler.” ifadesi ile en düşük katılımı ise “ATM (Automated Teller Machine) kartları ile ilgili, dünyanın her yerinden hiçbir ücret ödenmeden nakit para çekilebilir.” ifadesi sağladığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 32’de “Hisse senedi getirisine temettü denir.” ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve “olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye” olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye

%13.3'ünün "katılıyorum" ve %78.4'ünün "fikrim yok" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 32'de "Türkiye'deki menkul kıymetlerin adı Borsa İstanbul'dur." ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve "olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye" olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %60'ının "katılıyorum" ve %31.9'unun "fikrim yok" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 32'de "Enflasyon satın alma gücünü etkiler." ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve "olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye" olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %87.6'sının "katılıyorum" ve %10.3'ünün "fikrim yok" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 32'de "Eft, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır." ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve "olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye" olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %42.8'inin "katılıyorum" ve %14.3'ünün "fikrim yok" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 32'de "Iban, uluslararası banka hesap numarasıdır." ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve "olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye" olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %79.4'ünün "katılıyorum" ve %6.9'unun "fikrim yok" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 32'de "ATM (Automated Teller Machine) kartları ile ilgili, dünyanın her yerinden hiçbir ücret ödenmeden nakit para çekilebilir." ifadesini katılımcıların 1-3 arası olacak şekilde ve "olumsuz değerlendirmeden olumlu değerlendirmeye" olacak şekilde sıralaması istenmektedir. Buna göre katılımcıların söz konusu ifadeye %33.2'sinin "katılıyorum" ve %13.1'inin "fikrim yok" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 33: Tüm Boyutların Ortalama, Standart Sapma, Minimum ve Maksimum Sonuçları

	Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans	Finansal Yeterlilik	Finansal Davranış	Finansal Tutum	Güncel Bilgiler	Finansal Okuryazarlık
Ortalama	2.31	2.30	2.42	2.20	2.18	2.29
Standart Sapma	.298	.444	.506	.381	.382	.207
Minimum	1	1	1	1	1	1
Maksimum	3	3	3	3	3	3

Tablo 33, araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlığa yönelik görüşlerini içeren boyutların bir bütün olarak ortalama ve standart sapma değerleri ile minimum ve maksimum değerleri göstermektedir. Buna göre, katılımcıların, söz konusu 5 boyut ile ilgili olarak verilen ifadelerden en yüksek düzeyli katılımı finansal davranış boyutunda yer alan ifadelerle sağladığı, en düşük düzeyli katılımı da güncel bilgiler boyutunda yer alan ifadelerle sağladığı ortaya çıkmaktadır.

Hipotezlerin Test Edilmesi

Araştırmanın bu kısmında, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile “yaş, cinsiyet, sınıf, hane halkı gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi” değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının sonuçlarına yer verilmektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılmasında iki seçenekli sorular için Bağımsız Örneklem T-Testi; ikiden fazla seçeneğe sahip sorularda tek yönlü varyans (Anova) analizi ile uygulandı. Bu araştırmada kullanılan T-Testi ve Anova analizlerinin değerlendirilmesinde anlamlılık düzeyi %5 olarak alınmıştır.

Yine araştırmada, katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyi ile finansal yeterlilik, finansal davranış, finansal tutum ve güncel bilgiler arasındaki ilişkinin tespitinde korelasyon analizine yer verilmektedir. Son olarak katılımcıların finansal yeterlilik düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin tespitinde korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmektedir.

Hipotez 1:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 34: Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinde Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	Df	Ortalamalar Karesi	F	P
Gruplar Arası	.215	4	.054	1.253	.29
Grup İçi	19.808	462	.043		
Toplam	20.023	466			

Katılımcıların yaş değişkeninin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkisini görmek üzere ANOVA analizi gerçekleştirildi. Buna göre yaş değişkeninin söz konusu katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir ($F(4,462)=1.253$, $p>.29$). Bu nedenle H₀ hipotezi reddedilemez.

Hipotez 2:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 35: Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ort.	SS	F	df	T	p
Kadın	280	2.29	.208				
Erkek	187	2.28	.207	0.090	465	0.707	.48

Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-testi kullanılmaktadır. Analiz sonucunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($F(465)=0.090$, $p=.48$).

Hipotez 3:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 36: Sınıf Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinde Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	Df	Ortalamalar Karesi	F	p
Gruplar Arası	.652	3	.217	5.197	.00
Grup İçi	19.371	463	.042		
Toplam	20.023	466			

Katılımcıların sınıf değişkenine göre katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespitinde ANOVA analizi gerçekleştirilmektedir. Buna göre sınıf değişkenine göre söz konusu katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır ($F(3,463)=5.197, p>.00$). Söz Konusu farklılığın kaynağının tespitinde çoklu karşılaştırma testlerinde biri olan Tukey testi gerçekleştirilmekte olup teste ilişkin sonuçlar aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 37: Sınıf Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tukey Testi Karşılaştırma Sonuçları

Sınıf	Sınıf	Ortalamalar Farkı	P değeri
Birinci Sınıf	Hazırlık	.079	.022
	İkinci Sınıf	.095	.005
Üçüncü Sınıf	İkinci Sınıf	.069	.046

Sınıf değişkenine göre, finansal okuryazarlık düzeyinin Tukey test sonuçları incelendiğinde, birinci sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile hazırlık ve ikinci sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır. Yine üçüncü sınıf öğrencilerinin finansal

okuryazarlık düzeyleri ile ikinci sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır.

Hipotez 4:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile hane halkı gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile hane halkı gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 38: Hane Halkı Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinde Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	Df	Ortalamalar Karesi	F	p
Gruplar Arası	.013	3	.004	.098	.96
Grup İçi	20.011	463	.043		
Toplam	20.023	466			

Katılımcıların hane halkı gelir düzeyi değişkeninin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkisini görmek üzere ANOVA analizi gerçekleştirildi. Buna göre hane halkı gelir düzeyi değişkeninin söz konusu katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir ($F(3,463)=0.098$, $p>.96$).

Hipotez 5:

H₀: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 39: Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinde Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	Df	Ortalamalar Karesi	F	p
Gruplar Arası	.030	2	.015	.352	.70
Grup İçi	19.993	464	.043		
Toplam	20.023	466			

Katılımcıların anne eğitim düzeyi değişkeninin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkisini görmek üzere ANOVA analizi gerçekleştirildi. Buna göre anne eğitim düzeyi değişkeninin söz konusu katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir ($F(2,464)=0.352, p>.70$).

Hipotez 6:

H_0 : Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 40: Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinde Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	Df	Ortalamalar Karesi	F	p
Gruplar Arası	.180	2	.090	2.108	.12
Grup İçi	19.843	464	.043		
Toplam	20.023	466			

Katılımcıların baba eğitim düzeyi değişkeninin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkisini görmek üzere ANOVA analizi gerçekleştirildi. Buna göre baba eğitim düzeyi değişkeninin söz konusu katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir ($F(2,464)=2.108, p>.12$).

Hipotez 7:

H₀: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 41: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Düzeyi İle Finansal Yeterlilik Düzeyi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları

		Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans	Finansal Yeterlilik
Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans	R	1	-.01
	p		.82
	N	467	467
Finansal Yeterlilik	R	-.01	1
	p	.82	
	N	467	467

Tablo 41’de katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik düzeyleri arasındaki Pearson korelasyon katsayısının düzeyinin -.01 olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayısının 0.50 den küçük olması ilişkinin zayıf olduğunu hatta sifira yaklaştıkça ilişkinin olmadığını gösterir. Söz konusu katsayısı için önemlilik testi sonucuna baktığımızda ise bu ilişkinin %95 güven aralığında istatistiksel açıdan da anlamsız olduğu ortaya çıkmaktadır ($p=.82>.05$). Bu duruma göre de önceden oluşturulan H₀ hipotezi reddedilemez. Bu durumda katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik düzeyleri arasında negatif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğu ancak bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamsız olduğu söylenebilir.

Hipotez 8:

H₀: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 42: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Düzeyi İle Finansal Davranış Düzeyi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları

		Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans	Finansal Davranış
Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans	r	1	.09*
	p		.05
	N	467	467
Finansal Davranış	r	.09*	1
	p	.05	
	N	467	467

*. Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 42'den de görüldüğü üzere Pearson Correlation (r) katsayısı 0.09 çıkmaktadır. Bu değer, öğrencilerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yine elde edilen sonuçlardan da görüleceği üzere, korelasyon katsayısının anlamlılık (p değeri) düzeyi de .05 olduğundan, korelasyon katsayısının anlamlı olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, korelasyon katsayısı pozitif olduğundan, katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyi ile finansal davranış düzeyi arasında doğrusal bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Hipotez 9:

H₀: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 43: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Düzeyi İle Finansal Tutum Düzeyi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları

		Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans	Finansal Tutum
Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans	r	1	.03
	p		.56
	N	467	467
Finansal Tutum	r	.03	1
	p	.56	
	N	467	467

Tablo 43’de katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal tutum düzeyleri arasındaki Pearson korelasyon katsayısının düzeyinin .03 olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayısının 0.50 den küçük olması ilişkinin zayıf olduğunu hatta sifıra yaklaştıkça ilişkinin olmadığını gösterir. Söz konusu katsayısı için önemlilik testi sonucuna baktığımızda ise bu ilişkinin .05 güven aralığında istatistiksel açıdan da anlamsız olduğu ortaya çıkmaktadır ($p=.56>.05$). Bu duruma göre de önceden oluşturulan H_0 hipotezi reddedilemez. Bu durumda katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal tutum düzeyleri arasında pozitif yönlü çok zayıf bir ilişkinin olduğu ancak bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamsız olduğu söylenebilir.

Hipotez 10:

H_0 : Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile güncel bilgiler düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile güncel bilgiler düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 44: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Düzeyi İle Güncel Bilgilere Yönelik Bilgi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları

		Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans	Güncel Bilgiler
Temel Düzeyde Ekonomi Ve Finans	R	1	.22**
	P		.00
	N	467	467
Güncel Bilgiler	R	.22**	1
	P	.00	
	N	467	467

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 44'den de görüldüğü üzere Pearson Correlation (r) katsayısı 0.22 değerindedir. Bu değer, öğrencilerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile güncel bilgilere yönelik bilgi düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yine elde edilen sonuçlardan da görüleceği üzere, korelasyon katsayısının anlamlılık (p değeri) düzeyi de .00 olduğundan, korelasyon katsayısının anlamlı olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, korelasyon katsayısı pozitif olduğundan katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyi ile güncel bilgilere yönelik bilgi düzeyleri arasında doğrusal bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Hipotez 11:

H₀: Katılımcıların finansal yeterlilik düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların finansal yeterlilik düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 45: Finansal Yeterlilik Düzeyi İle Finansal Davranış Düzeyi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları

		Finansal Yeterlilik	Finansal Davranış
Finansal Yeterlilik	R	1	.27**
	P		.00
	N	467	467
Finansal Davranış	R	.27**	1
	P	.00	
	N	467	467

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 45'den de görüldüğü üzere Pearson Correlation (r) katsayısı 0.27 değerindedir. Bu değer, öğrencilerin finansal yeterlilik düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yine elde edilen sonuçlardan da görüleceği üzere, korelasyon katsayısının anlamlılık (p değeri) düzeyi de .00 olduğundan, korelasyon katsayısının anlamlı olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, korelasyon katsayısı pozitif olduğundan, katılımcıların finansal yeterlilik düzeyi ile finansal davranış düzeyleri arasında doğrusal bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 46: Hipotezlerin Değerlendirilmesi

	H₀	H₁	SONUÇ
HİPOTEZ 1	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	H ₀ REDDEDİLEMEZ
HİPOTEZ 2	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	H ₀ REDDEDİLEMEZ
HİPOTEZ 3	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	H ₀ REDDEDİLMEKTEDİR
HİPOTEZ 4	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile hane halkı gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile hane halkı gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır.	H ₀ REDDEDİLEMEZ
HİPOTEZ 5	H ₀ : Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır.	H ₀ REDDEDİLEMEZ
HİPOTEZ 6	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır.	H ₀ REDDEDİLEMEZ
HİPOTEZ 7	Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.	Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H ₀ REDDEDİLEMEZ
HİPOTEZ 8	Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.	Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H ₀ REDDEDİLMEKTEDİR
HİPOTEZ 9	Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.	Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H ₀ REDDEDİLEMEZ
HİPOTEZ 10	Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile güncel bilgiler düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.	Katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile güncel bilgiler düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H ₀ REDDEDİLMEKTEDİR
HİPOTEZ 11	Katılımcıların finansal yeterlilik düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.	Katılımcıların finansal yeterlilik düzeyleri ile finansal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H ₀ REDDEDİLMEKTEDİR

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Kırıkkale Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirildi. Bu amaçla Kırıkkale Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik araştırma formundan yararlanıldı. Araştırmada finansal okuryazarlık düzeyi, “temel düzeyde ekonomi ve finans, finansal yeterlilik, finansal davranış, finansal tutum ve güncel bilgiler” boyutlarında incelendi. Finansal okuryazarlık düzeyini ortaya koyan soruların güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı değeri incelendi ve bu değer 0,76 olarak tespit edildi. Bu doğrultuda, Kırıkkale Üniversitesi’nde okuyan 467 öğrenci üzerinde anket uygulandı. Araştırma sonucunda katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans boyutu içerisinde yer alan ifadelerle 2.31; finansal yeterlilik boyutu içerisinde yer alan ifadelerle 2.3; finansal davranış boyutu içerisinde yer alan ifadelerle 2.42; finansal tutum boyutu içerisinde yer alan ifadelerle 2.20 ve güncel bilgiler boyutu içerisinde yer alan ifadelerle 2.18’lik düzeyde bir katılım sağladıkları görülmektedir.

Uygulama sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde, gruplar arasında karşılaştırma yapmaya olanak sağlayan Bağımsız Örneklem T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi kullanıldı. Farklılığın kaynağının hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için ise çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi kullanıldı. Yine araştırmada, ölçek ifadeleri arasında yer alan boyutların birbirleri ile olan ilişkilerinin yönünü ortaya koyan korelasyon analizine yer verildi. Araştırma sonucunda, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaş, cinsiyet, hane halkı gelir düzeyi, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş iken; öğrencilerin sınıfları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Yine katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri ile finansal yeterlilik, finansal tutuma yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülürken; finansal davranış ve güncel bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Son olarak, katılımcıların finansal yeterlilik düzeyleri ile finansal davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıktı.

Anket verilerinde de görüldüğü üzere Kırıkkale Üniversitesi’nde öğrenim gören öğrencilerin, banka hesabı bulunması, kredi kartı kullanımının yaygın oluşu

yanında internet bankacılığının da kullanılması lisans öğrencilerinin finans ile iç içe oluşunu göstermektedir. Fakat finansal okuryazarlık kavramı hakkında bilgisi olmayanların oranı neredeyse %50'dir.

Öğrencilerin, finansal kararları elde etme aracı olarak %44 oranında interneti kullandığı, %24,8 oranında yakın çevresinden edindiği bilgileri, %11,8 oranında ise kendi tecrübelerini baz aldığı görülmektedir. Ancak finansal kararları alırken okul faktörünün oranı sadece %9,4'tür. Ne yazık ki finansal okuryazarlık konusunda okullarda böyle bir eğitim verilmediğinden öğrencilerin kendi çabaları ile internetten edindikleri bilgiye göre karar verdikleri görülmektedir. Bu bilgiye ulaşmak sadece bir kerelik bir araştırmaya bağlı olmayıp bireyin günlük ihtiyaçlarını ve gelecekteki yaşamlarını sürdürmelerinin önemi yadsınamaz ancak bireylerin finansal eğitim ihtiyaçları okul dışı yaşantılarına bırakılmış olduğu ortadadır.

Ayrıca öğrenciler, finansal eğitimin sadece iş hayatında, aile hayatında ya da finans işlemlerinde gerekliliğini düşünmeyip %84,8 oranı ile hayatın her alanında gerekliliğine inanmaktadırlar ve bu eğitimin bireysel çaba ile değil okulda verilmesi gerektiğini savunmaktadırlar.

Finansal yeterlilik boyutunu incelersek, finansal okuryazarlık konusunda kendilerini yeterli görmeyenlerin oranı %65,1 olup ve lisans eğitimi öncesi para idaresi ile ilgili bir ders almayı talep edenlerin oranı da %59,7'dir. Alınan bu eğitimin finansal okuryazarlığı olumlu katkıda bulunacağını düşünenlerin oranı ise %75,2'dir. Şuan hâlihazırda eğitim hayatı devam eden okulumuz öğrencileri Temel Güncel Finans Eğitimi verilse katılmak isteyenlerin oranı %55,9'dur. Bunun ekonomik hayatlarına, iş hayatlarına ve sosyal hayatlarında etkili olacağını düşünenlerin oranı ise %80,1'dir. Ayrıca para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemektedirler.

Ülkemizde literatür çalışmalarına bakıldığında üniversite araştırmalarının genel olarak fakülte bazında hatta bölüm bazında incelendiği görülmektedir. Bu çalışmada, Kırıkkale Üniversitesi'nde 12 farklı fakültede öğrenim gören 467 öğrenciye ulaşılarak finansal okuryazarlık düzeyi ve finansal okuryazarlıkla ilişkili faktörler ortaya koyulmuştur. Ulaşılan bilgiler diğer üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumlarına bağlanamaz ancak genel bir kanı sunabilir. Üniversitelerde finansal okuryazarlık çalışmalarının azlığı göz önünde bulundurularak farklı üniversitelerin de dahil edilmesiyle daha geniş kapsamlı bilgiler elde edilecektir.

KAYNAKÇA

- Alkaya, Aylin ve Yağlı, İbrahim, “Finansal Okuryazarlık - Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 8, Sayı 40, 2015 s. 585-599.
- Allgood, S., Walstad, W. B., *The Effects of Perceived and Actual Financial Literacy on Financial Behaviors*, National Financial Capability Study Roundtable, The George Washington School of Business, 2013.
- Atkinson, Adele Messy, Flore-Anne, "Measuring Financial Literacy: Results of OECD/International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study", *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, No.15, 2012.
- Azerbaijan Micro-Finance Association (AMFA), *Results of the Financial Literacy Survey*, Prepared for the Central Bank of the Republic of Azerbaijan, 2009.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), *Finansal Tüketicinin Korunması Eylem Planı*, 2014, https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Diger_Raporlar/13602ftk_arkaplanbelgesi11kasim.pdf, ET: 05.10.2018.
- Barmaki, Nahid, *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Hacettepe Üniversitesi Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile ve Tüketici Bilimleri, Ankara, 2015.
- Başarır, Çağatay ve Sarıhan, Ahmed Yusuf, “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlıklarının Belirlenmesi: Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Örneği”, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 15, Sayı 1, Aralık 2017 s.143-162.
- Bayazıt Hayta, Ateş, *Aile Finans Sistemi İlişkileri*, Gazi Kitapevi, Ankara, 2011.
- Consumer Financial Education Body (CFEB), *Financial capability and saving: Evidence from the British Household Panel Survey*, Consumer Financial Education Body, 2010, https://www.moneyadviceservice.org.uk/files/research_nov10_cr02_summary.pdf, ET: Aralık 2018.

- Coşkun, Selin, “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Davranış ve Tutumlarının Belirlenmesi: Finansal Okuryazarlık Algıları Üzerine Bir Araştırma”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 7, 2016 s.2257-2258.
- Dağdelen, Tarık, *Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Ve Aydın İlindeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerine Bir Uygulama*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Aydın, 2017.
- Danışman, Emre, Sezer, Durmuş ve Gümüş, Umut Tolga, “Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, Cilt 26, Sayı 2, 2016 s. 1-37.
- Demirkol, Ömer Faruk ve Erduru, İncilay, “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma: Harran Üniversitesi Örneği”, *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 4, 2017 s. 12-26.
- Doğan, Dilber, *Kuşaklar Arasındaki Finansal Okuryazarlık Seviyesi Üzerinde Sosyal Medya İle Kitle İletişim Araçlarının Etkisinin İrdelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, 2018.
- Er, Fikret, Temizel, Fatih, Özdemir, Ali ve Sönmez, Harun, “Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 14, Sayı 4, 2014 s.113- 125.
- Fettahoğlu, Sibel, “Hane Halkının Finans Eğitimi ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Kocaeli'nde Bir Araştırma”, *Journal of Accounting and Finance*, Sayı 67, Temmuz 2015 s. 101-116.
- Financial Industry Regulatory Authority Investor Education Foundation (FINRA IEF), *Financial Capability in the United States: Report of Findings from the 2009 National Financial Capability Study*, 2009.
- Financial Industry Regulatory Authority Investor Education Foundation (FINRA IEF), *Financial Capability in the United States: Report of Findings from the 2012 National Financial Capability Study*, 2012.
- Finansal Eğitim ve Finansal Tüketicinin Korunması, <https://www.finansalegitim.gov.tr/Anasayfa/Hakkimizda>, ET: 10.11.2018.

- Finansal Okuryazarlık Okullarda Öğretilecek, *Akşam Gazetesi*, 30.10.2014, <http://www.aksam.com.tr/ekonomi/finansal-okuryazarlik-okullarda-ogretilecek/haber-349791>, ET: 29.01.2018.
- Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER), <https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/>, ET: 12.10.2018.
- Gencan, Mehmet Yaser, *Turizm Sektörü Kobilerinde Finansal Okuryazarlık: Trabzon İli Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Trabzon, 2018.
- George, D. Mallery, M., *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson, 2010.
- Gökmen, Habil, *Finansal Okuryazarlık*, Hiperlink Yayınları, İstanbul, 2012.
- Güler, Emine, *Hane halkının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2015.
- Güvenç, Hülya, “Öğretim Programlarımızda Finansal Okuryazarlık”, *Elementary Education Online*, Cilt 16, Sayı 3, 2017 s. 935-948.
- Haydari, Ahmad Nawid, *Bireylerin Finansal Okuryazarlık, Finansal Eğitim Ve Finansal Erişim Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma: İstanbul İli Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muğla, 2018.
- ING Bank, “ING Ekonomik Araştırmalar Bölümü 19 Ülkede Tasarruf Davranışlarını Araştırdı”, *Basın Bülteni*, 16 Ağustos 2012.
- ING Bank Turuncu Damla, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Tasarruf Odaklı Finansal Okuryazarlık Programı*, 2015.
- International Gateway on Financial Education, www.financial-education.org, ET: 29.01.2018.
- İstanbul Teknik Üniversitesi, 24.10.2016, <https://sbe.itu.edu.tr/docs/librariesprovider109/default-document-library/t%C4%B1klay%C4%B1n%C4%B1z.pdf?sfvrsn=0>, ET: 11.09.2018.
- Kaderli, Yusuf, Tolga Gümüş, Umut ve Eskici, Yasin, “Seçilmiş Ülke Örnekleriyle Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Tasarruflar Üzerindeki Etkileri”, *Leges Hukuk Dergisi*, Cilt 7, Sayı 73-75, 2016 s. 85-125.

- Kalaycı, Şeref, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.
- Karakurum Özdemir, Kamer, *Tüsiad Finansal Okuryazarlık Konferansı: Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması Ön Sonuçları*, Kasım 2012.
- Karataş, Çiğdem, *Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesinde Merkez Bankalarının Rolü Ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İçin Bir Değerlendirme*, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İletişim ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara, Mayıs 2017.
- Kılıç, Yunus, ATA, H. Ali ve H. Seyrek, İbrahim, “Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2015 s. 129-150.
- Lusardi, A. Mitchell, O. S., *Financial Literacy and Planning: Implications for Retirement Wellbeing*, 2006, <http://www.dartmouth.edu/~alusardi/Papers/FinancialLiteracy.pdf>, ET: Aralık 2018.
- Lusardi, A. Mitchel, O. S. ve Curto, V., “Financial Literacy among the Young: Evidence and Implications for Consumer Policy”, 2010, *Journal of Consumer Affairs*, 44(2):358 – 380.
- Mandell, L., *The Financial Literacy of Young American Adults, Results of the 2008 National Jump\$tart Coalition Survey of High School Seniors and College Students, For the Jump\$tart Coalition for Personal Financial Literacy*, 2008, <https://www.stockmarketgame.org/assets/pdf/2008%20JumpStart%20Financial%20Literacy%20Survey.pdf>, ET: Aralık 2018.
- Milli Eğitim Bakanlığı, *Öğrenciler Bütçe Yönetimini Öğrenecek*, 20.12.2016, <http://www.meb.gov.tr/ogrenciler-butce-yonetimini-ogrenecek/haber/12574/tr>, ET: 11.09.2018.
- OECD, <http://www.oecd.org/about/history/>, ET: 10.11.2018.
- OECD, <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/>, ET: 10.11.2018.
- OECD, <http://www.oecd.org/pisa/pisafaq/>, ET: 10.11.2018.
- OECD, *Improving Financial Literacy Analysis Of Issues And Policies Organisation*, 10 November 2005, <https://www.oecd.org/daf/fin/financial->

[education/improvingfinancialliteracyanalysisissuesandpolicies.htm](http://www.oecd.org/education/improvingfinancialliteracyanalysisissuesandpolicies.htm), ET: 21.12.2018.

OECD, *Financial Literacy and Consumer Protection: Overlooked Aspects of the Crisis, OECD Recommendation On Good Practices On Financial Education and Awareness Relating To Credit*, 07 July 2009, <http://www.oecd.org/finance/financial-education/financialliteracyandconsumerprotection-overlookedaspectsofthecrisis-oecdrecommendation.htm>, ET: 21.12.2018.

OECD 2014, *PISA 2012 Results: Students and Money: Financial Literacy Skills for the 21st Century (Volume VI)*, PISA, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264208094-en>, ET: Aralık 2018.

OECD/INFE, *Toolkit For Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion*, France, March 2015, https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/2015_OECD_INFE_Toolkit_Measuring_Financial_Literacy.pdf, ET: 21.12.2018.

Öztürk, Elvan ve Demir, Yusuf, “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 68, 2015 s. 113-134.

Remund, David, L., “Financial Literacy Explicated: The Case For A Clearer Definition In An Increasingly Complex Economy”, *Journal Of Consumer Affairs*, Cilt: 2, Sayı 44, 2010 s. 276-295, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1745-6606.2010.01169.x>, ET: 11.11.2018.

Rooij, M. Lusardi, A. ve Alessie, R., Financial Literacy and Stock Market Participation, 2007, NBER Working Paper No. 146, *National Bureau Of Economic Research*, <https://www.nber.org/papers/w13565>, ET: Aralık 2018.

Satoğlu, Serhad, *Yatırımcıları Koruma Aracı Olarak Finansal Okuryazarlık Ve Türkiye Bireysel Uygulaması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul, 2014.

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), *Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması Sonuç Raporu*, 16.11.2012, <http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20120305/0>, ET: 01.11.2018.

- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), *2015 Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırmasına İlişkin Basın Duyurusu*, 05.10.2015, <http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Dosya/20151005/0>, ET: 01.11.2018.
- Şarlak, Zeynep, *Finansal Okuryazarlık*, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2. Baskı, Nakış Ofset, İstanbul, 2012.
- Şencan, Hüner, *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*, Birinci Baskı, Ankara, 2015.
- Temizel, Fatih ve Bayram, Fatih, “Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma,” *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, 2011 s. 73-86.
- Temizel, Fatih ve Özgüler, İsmet, “Finansal Eğitime Bakış”, *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, 2015 s. 1-16.
- Temizel, Fatih ve Sönmez Harun, “Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 14, Sayı 4, 2014 s. 113-125.
- Tuna, Gülfer ve Ulu, Mehmet Onur, “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Sayı 16, 2016 s. 128-141.
- Turan İçke, Başak, *Finansal Okuryazarlık*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Türk Dil Kurumu (TDK), 2013, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5beacc121c70a8.84063762, ET 05.11.2018.
- Türk Eğitim Derneği (TEDMEM), *2016 Eğitim Değerlendirme Raporu*, TED Yayınevi, <https://tedmem.org/yayin/2016-egitim-degerlendirme-raporu>, ET: 11.11.2018.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), *Bülten*, Sayı 48, Aralık 2017, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Eski+Raporlar/TCMB+Bulten/TCMB+Bulten>, ET: 29.01.2018.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), *Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları*, Ankara, Haziran 2014.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), *Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim*, 2011, https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/362bbf12-7d95-47eb-9d4d-13039893ce5e/finansal_egitim.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-362bbf12-7d95-47eb-9d4d-13039893ce5e-m3fBalY, ET: 04.10.2018.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), *Yıllık Rapor 2011*, 16 Nisan 2012, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tr/tcmb+tr/search+results?search-query=finansal+e%C4%9Fitim+ve+finansal+fark%C4%B1ndal%C4%B1k>, ET: 29.01.2018.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2015, http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_2011/turkce/metaveri/tanim/gelirle_ilgili-kavramlar/index.html. ET: 09.10.2018.

Ünal, Pınar, *Finansal Okuryazarlık Ve Forex Piyasası*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü Sermaye Piyasası Ve Borsa Anabilim Dalı, İstanbul, 2018.

World Bank, *Financial Literacy Survey Questionnaire*, 2008, http://siteresources.worldbank.org/INTECAREGTOPPRVSECDEV/Resources/RU-WB_Financial_Literacy_Questionnaire.pdf, ET: 11.10.2018.

World Bank Family Network-WBFN, <https://www.wbfn.org/>, ET: 10.09.2018.

Yazıcıoğlu, Yahşi ve Erdoğan, Samiye, *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Detay Yayıncılık, 2004.

Yıldız Contuk, Filiz, “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Durumunu Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 77, Ocak 2018 s. 115-136.

5 Milyon Kişi Finansal Okuryazarlık Dersi Alacak, *Dünya Gazetesi*, 02.10.2015, <https://www.dunya.com/finans/haberler/5-milyon-kisi-finansal-okuryazarlik-dersi-alacak-haberi-293632>, ET: 29.01.2018.

EK-1: ANKET FORMU

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK ARAŞTIRMA FORMU

Değerli katılımcı, bu anket formu Kırıkkale Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara verilen cevaplar bilimsel amaçlarla değerlendirilecektir. Araştırmanın geçerliliği açısından bütün soruların cevaplanması, birden fazla seçeneğin işaretlenmemesi önem arz etmektedir. Lütfen seçenekler arasından size göre en doğru olanı işaretleyiniz. Anketle toplanan veriler, kişisel olarak değil isim verilmeden değerlendirilecektir. Lütfen, ankette yer alan her bir ifadeye belirtilen kriterler doğrultusunda gerçek durumu yansıtır şekilde ve içtenlikle yanıt veriniz. Göstermiş olduğunuz ilgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Taylan Taner DOĞAN

Y.Lisans Öğr.: Tuğba DEMİRKIRAN

A BİREYSEL BİLGİLER - SOSYO DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER					
1	Yaş		2	Cinsiyet	K ( ) E ( )
3	Fakülte				
4	Sınıf	Hazırlık ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( )			
5	Hane halkı (aylık gelir durumu)	1.000TL ve altı ( ) 1.000 TL ve üzeri ( ) 2.000 – 3.000TL ( ) 3.000TL üzeri ( )			
6	Anne eğitim durumu	İlköğretim ( ) Ortaöğretim ( ) Yükseköğretim ( )			
7	Baba eğitim durumu	İlköğretim ( ) Ortaöğretim ( ) Yükseköğretim ( )			
8	Herhangi bir bankada hesabınız var mı?	a. Var b. Yok	9	İnternet bankacılığı kullanıyor musunuz?	a.Evet b.Hayır
10	Kredi kartınız var mı?	a. Var b. Yok			
B ÜLKE EKONOMİMİZ HAKKINDA BİLGİ (AÇIK UÇLU SORULAR)					
11	Finansal okuryazarlık deyince aklınıza ne gelmektedir?				

12	Net asgari ücret yaklaşık ne kadardır?	
13	Dolar kuru yaklaşık ne kadardır?	
14	Euro kuru yaklaşık ne kadardır?	
C TEMEL DÜZEYDE EKONOMİ VE FİNANS		
15	Hisse senedi getirisine temettü denir.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
16	Türkiye'deki menkul kıymetlerin adı Borsa İstanbul'dur.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
17	Enflasyon satın alma gücünü etkiler.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
18	Eft, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
19	Iban, uluslararası banka hesap numarasıdır.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
20	ATM (Automated Teller Machine) kartları ile ilgili, dünyanın her yerinden hiçbir ücret ödenmeden nakit para çekilebilir.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
D BİREYLERİN FİNANS HAKKINDAKİ GENEL GÖRÜŞLERİ		
21	Finans ile ilgili kararları hangi kanallar aracılığı ile elde ediyorsunuz?	a. Kendi tecrübelerim b. Aile/Akrabalar/Arkadaşlar c. Okul d. İnternet/TV e. Banka f. Diğer
22	En çok hangi konuda harcama yaptığınızı düşünüyorsunuz?	a. Gıda b. Eğitim c. Giyim d. Konaklama e. Seyahat/Yolculuk f. Diğer
23	Sizce finansal eğitim hayatın her alanında mı gereklidir yoksa sadece alışveriş yaparken ya da bankacılık işlemlerinde mi gereklidir?	a. İş hayatında b. Aile hayatında c. Finans işlemlerinde d. Her alanda
24	Ekonomik ve finansal gelişmeleri hangi sıklıkla takip ediyorsunuz?	a. Her gün b. Haftada Bir Kaç Kez c. Ayda Bir Kez d. Hiç

25	Bütçe planlaması yapar mısınız ve buna uyar mısınız? a. Her zaman b. Bazen c. Genelde d. Hiç
26	Gelecek için yaptığınız planlar en çok ne kadar uzun sürelidir? a. 6 aydan az b. 6 ay - 1 yıl c. 1 – 5 yıl d. Plan yapmam
27	Sizce finansal eğitim okulda mı alınmalı yoksa herkes kendi bireysel çabası ile mi almalı? a. Okulda b. Bireysel araştırma ile c. Finans ile ilgili kurumlarda d. Diğer
E FİNANSAL YETERLİLİK	
28	Finansal okuryazarlık konusunda kendimi yeterli görüyorum. a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
29	Üniversite eğitimi öncesi para idaresinin farklı yönlerine ilişkin bir ders almak ister miydiniz? a. Evet b. Hayır c. Fikrim Yok
30	Üniversite eğitimi öncesi alınan bu eğitimin çocukluk, gençlik dönemleriniz açısından finansal okuryazarlığınıza olumlu katkıda bulunacağını düşünüyor musunuz? a. Evet b. Hayır c. Fikrim Yok
31	Üniversitemizde Temel Güncel Finans eğitimi verilse katılmak ister miydiniz? a. Evet b. Hayır c. Fikrim Yok
32	Bunun ekonomik hayatınıza, iş hayatınıza ve aile hayatınızda etkili olacağını düşünüyor musunuz? a. Evet b. Hayır c. Fikrim Yok
F MATEMATİK VE FAİZ HESAPLAMALARI	
33	Tasarruf hesabına yıllık % 2 faiz oranı ile 1000 TL yatıran kişinin hesaptan para çekmemesi ve para yatırmaması şartıyla, birinci yılın sonunda faizle birlikte hesabında ne kadar parası olacaktır? a) 1020 TL b) 1000 TL c) 1200 TL d) 2000 TL
34	33. Soruya göre, beş yıl sonunda kişinin hesabında ne kadar para olacaktır? a) 1100 TL'den fazla b) Tam 1100 TL c) 1100 TL'den az d) Bilmiyorum

35	Zeynep ve Mehmet aynı yaşıdadır. Zeynep 10 yaşından itibaren her yıl 100 TL, Mehmet 20 yaşından itibaren her yıl 200 TL bankaya faize para yatırıyor. 30 yaşına geldiklerinde hangisinin hesabında daha fazla parası vardır?	a. Eşit miktarda paraları vardır. b. Mehmet. Çünkü her yıl daha fazla miktarda birikim yapmıştır. c. Zeynep. Çünkü daha uzun yıl yatırım yapmıştır.
G FİNANSAL DAVRANIŞ		
36	Gelir ve giderlerim için bütçe yapar ve uygularım.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
37	Yatırım kararı alırken risk ve getirisini dikkate alırım.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
38	Beklenmedik durumlarda kullanabilmek için bir miktar mali kaynak ayırırım.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
39	Paramı en iyi nasıl yöneteceğim konusunda endişe duyarım.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
H FİNANSAL TUTUM		
40	Parayı uzun dönem saklamaktansa harcamayı tercih ederim.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
41	Borç, fatura vb. ödemelerimi zamanında yaparım.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
42	Bir şeyi satın almadan önce mali gücümün yeterli olup olmadığını göz önünde bulundururum.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
43	Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
I GÜNCEL BİLGİLER		
44	Ülkemizde kdv oranı tüm ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok
45	Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.	a. Katılıyorum b. Katılmıyorum c. Fikrim Yok

46	Eurobond, yurt dışında, Euro ve Dolar gibi işlem hacmi yüksek döviz cinsinden ihraç edilen borçlanma senetleridir.	a. Katılıyorum c. Fikrim Yok	b. Katılmıyorum
47	2018 yılında Bitcoin lkemizde yasalaşmıştır.	a. Katılıyorum c. Fikrim Yok	b. Katılmıyorum

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMETRİ ANABİLİM DALI**

**KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK
ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Tuğba DEMİRKİRAN**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Taylan Taner DOĞAN**

**Mayıs-2019
KIRIKKALE**